

ANALIZA PRAVNE UREDITVE NAGRAD STEČAJNIH UPRAVITELJEV

MAGISTRSKA NALOGA

Avtor: Miha KERŽAN

Mentor: prof. dr. Katarina ZAJC

Januar 2019

POVZETEK

Namen magistrske naloge je bil preveriti pravno ureditev nagrad stečajnih upraviteljev. V ta namen je bila pregledana pravna teorija v zvezi s stečajem, pravna ureditev nagrad stečajnih upraviteljev, statistični podatki o stečajnih postopkih in nagradah upraviteljem. Za namen naloge je bilo pregledanih 120 končanih stečajnih postopkov z namenom ugotoviti, ali so nagrade stečajnih upraviteljev ustrezne, ter kakšna je korelacija različnih značilnosti stečajnih postopkov, na primer število in skupna višina prijavljenih terjatev ter število procesnih dejanj do nagrade v posamičnem primeru. Ugotovil sem, da veljavna stečajna zakonodaja onemogoča ekscesne nagrade, ki so se izplačevale v nekaj primerih v preteklosti in da so nagrade v primerljivih primerih tudi relativno ekvivalentne. Menim, da je veljavna ureditev ustrezna. Prav tako menim, da bi bili lahko stečajni postopki učinkovitejši, v kolikor bi imeli upniki več manevrskega prostora pri vplivu na stečajni postopek. Glede višine nagrad stečajnih upraviteljev pa bi bile verjetno potrebne manjše korekcije sedanjega sistema, ki bi odražale dejansko zahtevnost in vloženo delo stečajnega upravitelja v konkretnem postopku.

Ključne besede

nagrade stečajnih upraviteljev pravna regulacija stečajni postopek ekonomska analiza prava upniki insolvenčni postopki pravna teorija učinkovitost stečajnih postopkov značilnosti stečajnih postopkov stečajni upravitelji

SUMMARY

The purpose of the master's thesis was to verify the legal regulation of the awards of liquidation trustees. For this purpose, the legal theory regarding bankruptcy, the regulation of the liquidation trustees' awards, the statistics on bankruptcy procedures and rewards to the trustees were reviewed. For the purpose of the task, 120 completed bankruptcies were examined in order to determine whether the awards of the liquidation trustees were appropriate and how different the characteristics of bankruptcy procedures, for example, the number and total amount of claims declared, the number of procedural acts are in correlation to the award in an individual case. I have found that the valid bankruptcy legislation prevents excessive awards, which have been paid in a few cases in the past and that in comparable cases the awards are also relatively equivalent. I think that the current arrangement is appropriate. I also believe that bankruptcy proceedings could be more effective insofar as creditors would have more room for maneuver in influencing bankruptcy proceedings. Regarding the amount of the liquidation trustees' awards, however, minor corrections of the current system probably would be required, reflecting the actual complexity and the work of the liquidation trustee in the concrete procedure.

Key words

liquidation trustees awards legal regulation bankruptcy procedure law and economics
creditors insolvency procedures legal theory effectiveness of bankruptcy proceedings
characteristics of bankruptcy procedures liquidation trustees

KAZALO

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

SUMMARY AND KEY WORDS

1. UVOD.....	1
2. PRAVNA TEORIJA V ZVEZI S STEČAJI.....	3
2.1. Zakaj sploh stečajni postopek.....	3
2.2. Cilji stečajnega postopka.....	6
2.3. Bistvena vprašanja v zvezi z učinkovitostjo stečajnega postopka.....	7
2.4. Razmerje med agentom in principalom v stečajnem postopku.....	7
2.5. Vprašanje pravil stečajnega postopka.....	8
2.6. Iskanje »idealnega« stečajnega postopka.....	8
2.7. Pomen stečaja.....	9
2.8. Različne teorije o stečaju.....	9
2.9. Učinkovitost stečajnih postopkov.....	9
2.9.1. Pogodbena ureditev in učinkovitost stečajnih postopkov.....	9
2.9.2. Pravna ureditev in učinkovitost stečajnih postopkov.....	10
2.10. Prerazporeditev sredstev skozi stečaj.....	11
2.11. Vprašanje kapitalskih sredstev.....	11
2.12. Strošek brezposelnosti.....	12
2.13. Stroški sodnih postopkov.....	12
3. PRAVNA UREDITEV.....	13
3.1. Pravo Evropske Unije.....	13
3.2. Slovenska pravna ureditev.....	15
3.2.1. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP).....	15

3.2.2. Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških.....	19
4. STATISTIČNI PODATKI O STEČAJNIH POSTOPKIH.....	22
5. NAGRADE UPRAVITELJEV.....	24
5.1. Empirični podatki	24
5.2. Problem ekscesnih nagrad.....	25
5.3. Primerjava nagrad stečajnih upraviteljev.....	26
5.4. Ustreznost nagrajevanja stečajnih upraviteljev	28
5.5. Percepcija javnosti.....	29
5.6. Zbirni podatki o nagradah upraviteljev.....	30
5.7. Vpliv lastnosti upraviteljev na uspešnost stečajnega postopka.....	32
5.8. Spodbujevalni mehanizmi v stečajnih postopkih.....	36
5.9. Sprememba sistema insolvenčnega prava iz ureditve, naklonjene dolžnikom, v ureditev, naklonjeno upnikom.....	37
5.10. Analiza pregleda končanih stečajnih postopkov.....	38
6. ZAKLJUČEK.....	41
7. LITERATURA IN VIRI.....	43
PRILOGA - Pregled nagrad v končanih stečajnih postopkih	

1. UVOD

Stečajni postopek sodi med insolvenčne postopke. Insolvenčni postopki po veljavni slovenski zakonodaji so: stečaj nad pravno osebo (v nadaljevanju: »stečaj«), osebni stečaj, stečaj zapuščine, prisilna poravnava in poenostavljena prisilna poravnava. Insolvenčni postopki so urejeni v Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju: ZFPPIPP).

Glavni namen stečajnega postopka je poplačilo upnikov, in sicer enakomerno in hkratno poplačilo vseh upnikov. Stečajna masa običajno ne zadošča za poplačilo vseh terjatev v celoti, zato je eden od temeljnih ciljev, če ne glavni, tudi čim višje poplačilo upnikov.

Smisel stečaja je tudi v tem, da se trg očisti neučinkovitih podjetij in prerazporedi sredstva insolventnih dolžnikov.

Iz ZFPPIPP-a izhaja, da mora biti stečajni postopek hiter, učinkovit in uspešen.¹

Stečajne postopke vodijo stečajni upravitelji (v nadaljevanju: »upravitelj«). Ne glede na to, da njihovo delo spremlja oziroma nadzoruje in potrjuje sodišče², pa dejansko poslovanje družbe v stečaju vodi upravitelj, ki mora biti kvalificiran, da postopke uspešno izpelje in na ta način doseže namene, zaradi katerih je bil stečajni postopek uveden.

Primerno bi bilo, da bi bil upravitelj glede na pričakovane rezultate ustrezno plačan oziroma nagrajen, da bo stimuliran za hitro in uspešno doseganje ciljev stečaja.

Stečajni postopki in posledično nagrade upraviteljev so urejeni z zakoni in drugimi predpisi in jih v skladu z njimi potrjuje sodišče.

Stečajni postopki so številni in imajo po vrednostih zelo širok razpon. V javnosti se običajno pojavljajo informacije o odmevnejših stečajnih postopkih, pri katerih gre za stečaje večjih in/ali

¹ 47. člen ZFPPIPP določa načelo najboljših pogojev za plačilo upnikov, 48. člen ZFPPIPP pa načelo hitrosti postopka.

² Za nadzor nad upravitelji je pristojno ministrstvo, pristojno za pravosodje in Zbornica upraviteljev (106. člen ZFPPIPP).

pomembnejših družb, pri katerih so seveda nagrade upraviteljem ustrezno višje.

Zlasti v določenih medijih, ki običajno poročajo le o takšnih izpostavljenih stečajnih postopkih, so bile nagrade stečajnih upraviteljev pogosto predstavljene in izpostavljene kot ekscesne. Tudi na splošno velja prepričanje, da so nagrade upraviteljev zelo visoke. Vprašanje je, ali so visoke nagrade stečajnih upraviteljev resnično tako visoke, kot je prepričana javnost, ali pa gre le za mit – za nestrokovno oceno nepoznavalcev, tako zakonodaje kot podrobnosti konkretnih zahtevnih stečajnih postopkov.

Namen te naloge je predstaviti nekatera teoretska izhodišča stečajnih postopkov, ki smiselno veljajo tudi za nagrade v stečajih, slovenski normativni sistem nagrajevanja upraviteljev in proučiti, ali so nagrade upraviteljev skladne z zakonodajo, ki jih ureja. Prikazan bo tudi kratek pregled ureditev različnih sistemov nagrajevanja v tujini.

Poleg tega bom proučil konkretne primere stečajev. Pri tem bom za vzorec vzel naključnih 120 pravnomočno končanih stečajev iz baze Objave (AJPES) in jih analiziral, med drugim tudi višino nagrad v posameznem stečaju. Pri obravnavanih primerih bo šlo samo za stečaje nad pravnimi osebami in ne bo vključevalo osebnih stečajev in stečajev zapuščin. Navedeno velja tudi za končne ugotovitve te naloge.

Pri pregledu normativne ureditve bom analiziral pravne norme, ki urejajo način določanja in oblikovanja nagrad stečajnih upraviteljev. Pri tem prideta v poštev zlasti ZFPPIPP in pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije, ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen (v nadaljevanju: »pravilnik«).

Ukvarjal se bom tudi s tem, kako sistem nagrajevanja (v nadaljevanju: sistem) vpliva na sam stečajni postopek - ali lahko ustrezno oblikovan sistem pripomore k bolj učinkovitemu stečajnemu postopku? Pri tem se pojavi problem - če želimo proučiti, kako doseči učinkovitejši stečajni postopek, moramo najprej postaviti definicijo, kaj sploh je učinkovit stečajni postopek.

Proučil bom tudi, ali obstaja možnost, da z ustrezno oblikovanim sistemom vplivamo na dolžino stečajnega postopka, ter poizkusil ugotoviti, na kakšen način bi bilo to potrebno urediti - na mednarodni ravni, na nacionalni ravni ali kako drugače.

Izhodišče moje teze je, da sistem nagrad v stečajih ni oblikovan tako, da bi uspešnejši upravitelji lahko dobili višje nagrade in bi s tem bili motivirani za boljše delo, s čimer bi bili stečajni postopki učinkovitejši.

V nalogi ugotavljam, da veljavna zakonodaja dejansko onemogoča ekscesno visoke nagrade, kot so bile izplačane v nekaterih primerih v preteklosti. Analiza končanih stečajev je pokazala tudi, da so nagrade bolj standardizirane kot v preteklosti, kar onemogoča stimulatивно nagrajevanje upraviteljev v zahtevnejših in dolgotrajnejših postopkih, ki odstopajo od povprečja.

Pravna pravila bom analiziral skozi prizmo ekonomske analize in se vprašal, kako bi se z aplikacijo ekonomije na področje pravne ureditve nagrad stečajnih upraviteljev le-ta lahko izboljšala, to je, da bi se z uporabo pravil ekonomije izboljšala pravna pravila.

2. PRAVNA TEORIJA V ZVEZI S STEČAJI

Namen stečajnega postopka je predvsem poplačilo upnikov, prerazporeditev sredstev iz ekonomsko neučinkovitih procesov v učinkovite. Različni pravni redi v različnih državah imajo različne prioritete. Določeni si prizadevajo, da podjetje ostane delujoče in da ne prihaja do odpuščanj, medtem ko so drugi bolj nagnjeni k čim boljšemu poplačilu upnikov, ne glede na usodo družbe v stečaju in njenih delavcev.

Pravni strokovnjaki, ki raziskujejo stečaje, se z nagradami stečajnih upraviteljev, ki so osrednja tema te naloge, neposredno zelo malo ukvarjajo. Iz različnih teorij, ki se nanašajo na stečaje, je možno posredno najti tudi teorije in rešitve v zvezi z delom in nagrajevanjem upraviteljev. Zato v nadaljevanju predstavljам nekatere relevantnejše teorije v zvezi s stečajmi.

2.1. Zakaj sploh stečajni postopek

»Insolvenčno pravo (kogentne določbe) potrebujemo predvsem zaradi obveznega foruma za poplačilo terjatev večjega števila upnikov, s katerim preprečimo neučinkovito tekmovanje za poplačilo terjatev. Enoten forum namreč povečuje skupno maso za poplačilo upnikov in hkrati zmanjšuje transakcijske stroške (upravljaljske stroške oziroma stroške poplačil) ter s tem

povečuje učinkovitost (Jackson, 2001, str. 7–20)«³.

»Teorem o problemu skupnega delovanja opozarja, da zaradi narave določenih družbenih položajev oziroma situacij ni mogoče pričakovati, da bo večje število ljudi v določenih situacijah med seboj lahko sodelovalo, saj so njihove racionalne preference usmerjene tako, da maksimirajo svoj položaj, če med seboj ne sodelujejo. Z vidika družbe oziroma družbene blaginje pa bi bilo sodelovanje med temi posamezniki koristno oziroma učinkovito (Baird, Gertner, Picker, 1994, str. 188 in nasl.). Teorija o problemu skupnega delovanja je del teorije iger.«⁴

Eden izmed tipičnih primerov teorije igre je tudi priporniška dilema:

»Priporniška dilema je oblika teorije iger, v kateri ne pride do optimalnega rezultata oziroma Pareto ravnotežja, ampak oba »igralca«, sledeč svoji dominantni strategiji, pristaneta v neoptimalnem ravnotežju. Igra ima ime po naslednji situaciji (vsaj dvostranska priporniška dilema): pripornika, ki sta skupaj delovala pri kaznivem dejanju, sta priprta. Preiskovalni sodnik ima zelo malo dokazov, na podlagi katerih bi lahko zoper njiju vložil obtožnico. Da bi iz njiju izvabil priznanje, ju zaslišuje ločeno. Vsakemu od njiju pove, da bo, če zločin prizna in s tem tudi ovadi svojega pajdaša, saj sta delovala skupaj, zaprt šest mesecev (kar je v tem primeru nizka kazen), njegov pajdaš pa bo zaradi njegovega priznanja dobil 10-letno zaporno kazen. Če bi oba priznala, bi oba zaprli samo za tri leta. Oba pripornika tudi vesta, da ju bodo, če nobeden od njiju ne prizna in s tem ne ovadi drugega, torej ne ovadi ne sebe ne svojega pajdaša, izpustili zaradi pomanjkanja dokazov. Glede na strukturo igre pride do tega, da je (brez mogočega dogovora, kar je predpostavka igre) dominantna strategija vsakega pripornika, da prizna in ovadi svojega pajdaša. Ker oba ovadita svojega pajdaša, sta oba zaprta 10 let. Obstaja tudi ravnotežje, v katerem sploh ne bi bila zaprta (nobeden od njiju ne prizna in s tem tudi ne ovadi svojega pajdaša), vendar do njega ne pride oziroma pride zelo redko (Zajc, 2002, str. 6)⁵«.

»Težave pri sodelovanju upnikov v primeru insolventnosti dolžnika so primer priporniške dileme. Priporniške dileme ni mogoče učinkovito razrešiti s pogodbenim dogovorom med upniki. Racionalni upniki namreč maksimirajo svoje koristi, ki pa nasprotujejo optimalni rešitvi z vidika vseh upnikov, zato je rezultat individualnih prizadevanj za skupino slabši od rezultatov

³ Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.8

⁴ Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.8

⁵ Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.8,9

v okviru koordinirane rešitve. Upniki zaradi nezaupanja nimajo interesa medsebojno sodelovati, zato med njimi ni mogoče doseči dogovora o sodelovanju. Ko se torej družba znajde v težavah, skušajo upniki čim hitreje doseči poplačilo prek izvršilnega postopka, čeprav to lahko vodi v prehitro likvidacijo družbe oziroma v prodajo premoženja po delih, vsota teh delov pa je lahko vredna manj kot prodaja celotnega (delujočega) podjetja gospodarske družbe. Poleg tega bo v tej tekmi vsak upnik porabil tudi kar nekaj sredstev, ki so z vidika obveznega skupnega foruma za poplačilo terjatev nepotrebna. Ti stroški se na eni strani nanašajo na nadzor stanja dolžnika, saj si vsak upnik želi zagotoviti, da bo v tekmo vstopil čim prej, po drugi strani pa na stroške izvršbe in prodaje premoženja v izvršbi, ki namesto enkrat, v skupnem postopku, nastanejo tolikokrat, kolikokrat upniki poskušajo priti do poplačila prek izvršbe. Pri izterjavi dolga torej vsak upnik vstopi v nekooperativno igro. Skupni družbeni stroški (social cost) so zaradi tega večji oziroma se večajo, saj skuša vsak upnik individualno dobiti zase najvišje mogoče poplačilo. Prizadevanja (vlaganja) posameznega upnika za njegovo individualno poplačilo pa ne povečujejo skupne mase za poplačilo upnikov, kvečjemu obratno, zaradi prodaje po kosih bo ta kolač (masa) manjši.⁶ Insolvenčno pravo potrebujemo torej zato, ker lahko samo z zakonsko predpisanim sodelovanjem med upniki pride do znižanja stroškov izvršbe (insolvenčni postopek kot generalna izvršba) in povečanja zneska za poplačilo upnikov (skupni kolač – stečajna masa), saj se z onemogočanjem tekme po sistemu »kdor prvi pride, prvi melje« omogoča finančna reorganizacija ekonomsko učinkovitih gospodarskih družb.«⁷

»Upniki imajo za poplačilo svojih terjatev na voljo dolžnikovo premoženje. Z vidika vseh upnikov je najučinkovitejša strategija, da se vsi poplačajo v nekem skupnem postopku, v katerem se premoženje proda kot delujoče podjetje oziroma, če to ni mogoče oziroma je izkupiček boljši, po kosih. Iz izkupička se nato upniki poplačajo v skladu z vnaprej dogovorjenimi pravili, običajno sorazmerno glede na terjatve. V takšnem postopku bo namreč mogoče maksimirati vrednost dolžnikovega premoženja in s tem kolač, iz katerega se upniki lahko poplačajo. Vendar imajo upniki tudi drugo možnost (strategijo). V odsotnosti pravil insolvenčnega prava lahko upniki skupni forum dosežejo samo z vnaprejšnjim (ex ante) pogodbenim dogovorom, vendar bodo upniki do takšnega dogovora prišli zelo težko oziroma ga bodo kršili. V primeru kršitve lahko vsak upnik skuša priti do poplačila skozi individualno izvršbo, kjer velja pravilo »kdor prvi pride, prvi melje«. Upniki, ki bodo v izvršbi dovolj hitri,

⁶ »S to osnovno teorijo se ne skladajo pravila o prednostnih upnikih, zavarovanih upnikih ipd., ki so poplačani izven skupnega kolača in imajo določene prednosti tudi v izvršbi.«

⁷ Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.10,11

bodo poplačani v celoti, upniki, ki bodo počasnejši, bodo ostali povsem praznih rok. Z vidika posameznega upnika je zato učinkovitejša (racionalnejša) strategija nesodelovanja, s katero kršijo dogovor o skupnem forumu pri poplačilu (poplačan bi dobili zgolj določen odstotek svoje terjatve) in skušajo priti do poplačila celotne terjatve s pomočjo izvršbe.«⁸

2.2. Cilji stečajnega postopka

Kot vsak študent prava izve že na uvodnih predavanjih pri predmetu Uvod v pravoznanstvo, je pravo vedno razpeto med pravičnostjo in učinkovitostjo. »Je bistvo prava v učinkovitosti ali pravičnosti? Dejansko je bistvo prava v obojem. Iskanje poti, s katerimi naj pravo zadosti pravičnosti, je eno njegovih glavnih poslanstev. To je trajno poslanstvo, področje, na katerem je pravo mnogokrat dosegalo uspehe.«⁹

V magistrski nalogi se bom ukvarjal predvsem z učinkovitostjo pravne ureditve nagrad upraviteljev, pri tem bom uporabil nekatera načela, ki se nanašajo tudi na druge insolvenčne postopke. Če izhajamo iz tega, da mora biti stečajni postopek učinkovit, je potrebno vedeti, kaj je tisto, kar določa njegovo učinkovitost - ali je to poplačilo upnikov, višina stroškov postopka ali trajanje stečajnega postopka.

V nalogi bom kljub osredotočenosti na stečaje uporabil nekatere splošnejše definicije insolvenčnega prava oz. definicije drugih insolvenčnih institutov z namenom bolj jasne definicije v zvezi s stečajem.

Na temo ciljev insolvenčne zakonodaje doc.dr. Jaka Cepec (v nadaljevanju: »Cepec«) ugotavlja:

»Slovensko pravo nima izrecno zakonsko postavljenih ciljev insolvenčne zakonodaje. Iz analize temeljnih načel bi lahko sklepali, da je temeljni cilj čim višje poplačilo upnikov. To izhaja tako iz načela zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov kot tudi npr. iz definicije namena prisilne poravnave, ki določa, da se prisilna poravnava vodi z namenom finančnega prestrukturiranja in da se upnikom zagotovijo najboljši pogoji plačila terjatev.«¹⁰

⁸ Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.10

⁹ Cooter, Ulen, EKONOMSKA ANALIZA PRAVA (2005), predgovor- str. XI,XII

¹⁰ Jaka Cepec, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA (2016), str.143

Cepec v zgoraj citirani znanstveni monografiji Ogledalo slovenskega insolvenčnega prava tudi ugotavlja, da slovenska insolvenčna ureditev postaja čedalje bolj naklonjena interesom upnikov oz. le te postavlja v ospredje. Ureditev se je skozi novele ZFPPIPP spreminjala od ureditve, ki je bila bolj naklonjena dolžnikom, do ureditve, naklonjene upnikom.

V kolikor torej izhajamo iz tega, da je cilj stečajnega postopka čim boljše poplačilo upnikov, se moramo vprašati, kako to doseči. Postaviti si moramo prava vprašanja in se potruditi nanje odgovoriti.

Mednarodni viri kot najpomembnejše kazalnike učinkovitega stečajnega postopka postavljajo odstotek poplačila upnikov, stroške insolvenčnega postopka in čas trajanja postopka.

Haart izpostavlja kot najpomembnejši cilj doseči največje poplačilo upnikov. Po Hartovem mnenju kljub različnim pogledom raziskovalcev na področju ekonomske analize prava obstaja soglasje o določenih vprašanjih, kot so cilji stečaja in nekatere značilnosti učinkovitega stečajnega postopka.¹¹

Med drugim Hart postavlja trditev, da na stečajno reformo ne smemo gledati kot izoliran pojav. Včasih jo je potrebno kombinirati s pravnimi ali drugimi reformami, kot so npr. dodatno usposabljanje sodnikov.¹²

2.3. Bistvena vprašanja v zvezi z učinkovitostjo stečajnega postopka so:

- Kako akterje spodbuditi k učinkovitejšemu ravnanju ?
- Kakšna pravila o nagradi bi omogočala ustrezno vzpodbudo upravitelju, da zagotovi optimalno poplačilo upnikov?
- Kako motivirati upravitelja, da bo deloval v interesu upnikov in ne na primer v interesu koga drugega ?

2.4. Razmerje med agentom in principalom v stečajnem postopku

Ob obravnavi vprašanj o učinkovitosti stečajnega postopka je primerno omeniti tudi problematiko razmerja med principalom (v tem primeru upnikom oz. upniki) in agentom (v tem primeru upraviteljem). Principal in agent ne zasledujeta nujno istih interesov, poleg tega pa ima

¹¹ Hart, DIFFERENT APPROACHES TO BANKRUPTCY(1999), uvod

¹² Hart, DIFFERET APPROACHES TO BANKTRUPTCY(1999), str.1

agent običajno specialna znanja (npr.: upravitelj ima običajno posebna znanja s pravnega in ekonomskega področja), kar vodi do asimetrije informacij v razmerju med njima. Ta asimetrija informacij vodi do tega, da je nadzor nad agentom težaven in povezan z visokimi stroški.

»Principal lahko omeji odstopanja od svojega interesa z vzpostavitvijo ustreznih spodbud za agenta in z izvajanjem nadzora stroškov, katerega namen je omejiti netipične dejavnosti agenta. Poleg tega bo v določenih situacijah plačal agentu, da si zagotovi, da le ta ne sprejel določenih ukrepov, ki bi mu škodovali ali da si zagotovi, da bo kompenziran, če pride do takšnih ukrepov. Vendar pa je na splošno nemogoče zagotoviti, da bo agent odločal optimalno s principalovega vidika.«¹³

2.5. Vprašanje pravil stečajnega postopka

Eden izmed načinov vplivanja na vedenje akterjev v stečajnem postopku so pravila.

Pravila morajo biti jasna in predvidljiva, da se lahko gospodarski subjekti ustrezno prilagodijo. V kolikor so pravila jasna in predvidljiva, se s tem zmanjša tveganje za gospodarske subjekte in s tem so tudi transakcijski stroški¹⁴ nižji. Primer transakcijskih stroškov so obresti. Bolj kot bo poslovno okolje predvidljivo, bolj bodo (potencialni) upniki vedeli, kakšna tveganja lahko pričakujejo. V kolikor bodo tveganja jasna in predvidljiva, bodo posledično tudi stroški postopka nižji. To pa lahko pozitivno vpliva na gospodarsko aktivnost in gospodarsko rast.

2.6. Iskanje »idealnega« stečajnega postopka

»Poudariti je treba, da ne obstaja en sistem, ki bi ustrezal vsem državam. To pomeni, da je mogoče nekatere stečajne postopke zavrniti kot očitno slabe, obstaja pa vrsta postopkov, ki izpolnjujejo glavna merila učinkovitosti. Kakšen sistem stečajnega prava bo država izbrala, je odvisno od več dejavnikov, na primere institucionalne strukture države in pravne tradicije. Lahko si predstavljamo tudi državo, ki da na izbiro »meni postopkov« in omogoča podjetjem, da izberejo med njimi.«¹⁵

V takšnih primerih ni nujno, da bo nek sistem, ki dobro deluje v neki državi, enako dobro

¹³ Jensen, Meckling, THEORY OF THE FIRM: MANAGERIAL BEHAVIOR, AGENCY COSTS AND OWNERSHIP STRUCTURE(1976), str.5

¹⁴ Transakcijski stroški so stroški, ki nastanejo, ko kupujemo ali prodajamo blago ali storitev.

¹⁵ Hart, DIFFERENT APPROACHES TO BANKRUPTCY, HARWARD INSTITUTE OF ECONOMIC RESEARCH, PPAPER NO. 1903 (1999), povzetek

deloval tudi v drugi državi, če ga enostavno prenesemo. Vedno je namreč potrebno upoštevati, da ima vsako pravno okolje svoje specifikke.

2.7. Pomen stečaja

»Stečaj je postal ključna pravna institucija v tržnih gospodarstvih po vsem svetu.«¹⁶

Stečaj omogoča trgu, da prerazporedi sredstva iz manj učinkovitih v bolj učinkovita podjetja.

2.8. Različne teorije o stečaju

»Beseda "stečaj" izhaja iz italijanske besede "banca rotta", starega izraza, ki je označil, da je bila klop trgovca razbita, ko ni mogel poplačati svojih upnikov. Stečaj je pomembna pravna institucija v tržnih gospodarstvih. Tržnemu sistemu omogoča, da se znebi neučinkovitih podjetij in prerazporedi sredstva insolventnih dolžnikov. Tudi možnost, da podjetje konča v stečaju, se lahko šteje kot pozitivna spodbuda za učinkovito obnašanje, tako za posameznike kot tudi za podjetja.

Stečajno pravo so tradicionalno raziskovali pravniki, ne pa ekonomisti. Toda v zadnjih dveh desetletjih je bilo objavljenih veliko študij o ekonomiji stečajnih postopkov. Za tehnikalijami pravne regulacije stečaja je jasna ekonomska racionalnost. Razlog uvedbe stečajnega postopka je finančna kriza posameznika ali podjetja. Ekonomisti analizirajo stečajni zakon kot pravni instrument za doseganje najboljšega možnega izida, kar pomeni minimiziranje socialnih stroškov. Tradicionalna pravna teorija pa običajno osredotoča svojo analizo na vidike poštenosti in pravičnosti stečaja. Za najboljše rezultate so potrebne analize učinkovitosti stečajnih postopkov tako s pravne kot ekonomske perspektive.«¹⁷

2.9. Učinkovitost stečajnih postopkov

2.9.1. Pogodbena ureditev in učinkovitost stečajnih postopkov

»Stečajno pravo, kot ga ima večina držav, lahko razumemo tudi kot pripomoček za povečanje učinkovitosti poslovnih odnosov.

V vsakem primeru oziroma pogodbenem odnosu posebej bi stranke lahko pogodbeno uredile, kaj bi se moralo zgoditi v primeru neplačila in kako bi morala biti sredstva družbe dolžnice (podjetja-company) v stečaju upravljana.

Vendar pa bi bili transakcijski stroški pisanja in izvajanja takšnih pogodb zelo visoki. In ker je

¹⁶ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPTCY PROCEEDINGS (1999), str.261

¹⁷ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPTCY PROCEEDINGS (1999), str.261, 262

bilanca stanja podjetja nekaj dinamičnega, kar se spreminja vsak dan, bi se bili upniki prisiljeni ponovno pogajati o svoji pogodbi vsakič, ko bi novi upniki uveljavljali terjatve do dolžnikovega premoženja (estate) ali vsakič, ko bi dolžnik pridobil novo premoženja ali plačal prejšnje dolgove. Zato šteje, da je učinkovito imeti standardne postopke regulacije izidov neplačila podjetja (glej Aghion, Hart in Moore, 1992).«¹⁸

Iz zgornjega je možno zaključiti, da bi bila pogodbeni ureditev stečajnega sicer možna, vendar bi bila z vidika porabe sredstev neoptimalna.

2.9.2. Pravna ureditev in učinkovitost stečajnih postopkov

»Vsak pravni sistem ima pri stečajnem pravu svoje posebnosti in doslej še nobena mednarodna gospodarska organizacija ni uspela pripraviti mednarodnega stečajnega kodeksa.«¹⁹

»Stečajni postopki so kolektiven način upnikov, da si povrnejo kredite (credits) na najbolj učinkovit način.«²⁰

»Na splošno je lahko stečajni zakon opredeljen kot niz pravil, ki institucionalizira kolektivno ukrepanje pri izterjavi dolga (Jackson, 1986a). Pri izterjavi svojih kreditov v stečajnem postopku igrajo upniki nesodelujočo igro, v kateri vsaka posamezna strategija maksimiranja povzroča neučinkovit izid. Družbeni stroški²¹ se bodo povečali vsakič, ko skuša posamezen upnik doseči najvišji možen odstotek poplačila svojega kredita. Te individualne strategije ne morejo zvišati vrednosti dolžnikovega premoženja. Nasprotno, celo zmanjšujejo neto vrednost premoženja, ki se porazdeli med upnike.«²² Izjema od kolektivnega ukrepanja so terjatve, zavarovane z ločitvenimi pravicami.

»V stečajnih postopkih skušajo upniki doseči najvišje možno poplačilo svojih terjatev. Brez pravil stečajnega prava bi upniki izbrali nesodelujoče strategije, ki ustvarijo rezultat, ki spominja na tistega v zapornikovi dilemi.«²³

¹⁸ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.262

¹⁹ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.262

²⁰ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.262

²¹ Družbeni stroški so skupni stroški (stečajnega) postopka za družbo. Vključujejo zasebne stroške in morebitne zunanje (eksterne) stroške.

²² Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.263

²³ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.264

»V vsakem primeru je prevladujoča strategija, usmerjena k zvišanju verjetnosti izterjave upniških kreditov, nesodelovanje. Upniki bodo trčili sredstva, poskušajoč biti prvi, ki bo zasegel zavarovano premoženje ali pridobil sodbo zoper dolžnika (Jackson, 1986a). Ta tekma lahko vodi do prezgodnje likvidacije premoženja podjetja, kar lahko povzroči izgubo vrednosti za vse upnike, če je podjetje vredno več kot celota kot pa po posameznih kosih.«²⁴

Navedeno vprašanje vključuje tudi t.i načelo Kaldor-Hicksove učinkovitosti, imenovano tudi načelo kompenzacije. To načelo določa, da če določen premik v menjavi ali produkciji sicer poslabša položaj nekega subjekta, hkrati pa izboljša položaj drugega subjekta, potem se šteje premik za Kaldor-Hicks učinkovitega, če bi lahko tisti subjekti, ki so pridobili, kompenzirali tiste, ki so izgubili, v tolikšni meri, da bi bili le-ti v enakem položaju kot pred premikom, hkrati pa bi tisti, ki so pridobili (in bi potencialno druge kompenzirali), bili še vedno na boljšem kot pred premikom. Tako opredeljen koncept učinkovitosti je Posner poimenoval načelo povečanja družbene blaginje (Cabrillo F., Depoorter B., Bankruptcy Proceedings, v Bouckaert B., De Geest G. (editors), Encyclopedia Of Law & Economics, Publishers Edward Elgar and The University Of Ghent, 2000, str. 262).

2.10. Prerazporeditev sredstev skozi stečaj

Učinkovit pravni postopek bi moral minimizirati družbene stroške. Glavni stroški stečajnega postopka so predvsem trije:

- Prvi je družbena vrednost specifičnih – fizičnih in človeških - kapitalskih sredstev, ki se zmanjšajo, ko pride do novega dodeljevanje proizvodnih virov.
- Drugega predstavlja okoliščina, da proizvodni viri med takšnimi pravnimi postopki ostanejo brezposelni.
- Tretji: likvidacijski postopek vključuje določene lastne stroške (stroške postopka).

2.11. Vprašanje kapitalskih sredstev

»Glede prvega vprašanja sta dve možnosti - podjetje v stečaju je mogoče prodati po delih ali kot delujočo družbo. Pri prodaji po kosih se sredstva prodajajo na trgu in zaposleni preidejo iz propadlega podjetja v bolj učinkovito. To povečuje družbeno produktivnost tako fizičnega kot

²⁴ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.264

človeškega kapitala. Vendar je del vrednosti teh osnovnih sredstev in človeškega kapitala zaposlenih v takem postopku izgubljen. Ta izguba vrednosti je predvsem posledica dejstva, da se je produktivnost kapitala, vloženega v določeno sredstvo, vključeno v proizvodnem procesu, zmanjšala, če je to sredstvo prodano po delih, ker tržna vrednost rabljenega investicijskega blaga ne odraža diskontirane vrednosti pričakovanih donosov sredstva v prvotnem proizvodnem procesu. Prav tako lahko pride do izgube človeškega kapitala, če pride do izgube specifičnega znanja o ravnanju z določenimi sredstvi pod določenimi pogoji. Ta izguba vrednosti tako fizičnega kot človeškega kapitala se uporablja kot argument v prid reorganizaciji in proti likvidaciji. Ta izguba vrednosti je bistveno nižja, če se podjetje, ki je v stečaju, prodaja kot delujoča družba. V svetu popolnih informacij in popolnih kapitalskih trgov, bi takšna prodaja morala predstavljati najboljšo rešitev v stečajnih postopkih nad katerokoli podjetjem (Baird, 1986).«²⁵

2.12. Strošek brezposelnosti

»Drugi strošek povzroča brezposelnost produktivnih virov. Če stečaj pomeni, da je podjetje zaprto medtem, ko se njegovo premoženje prodaja, premoženje med postopkom ne bo delovalo. Daljši čas trajanja stečaja pomeni višje družbene stroške, povezane z njim.«²⁶

Drug vir socialnih izgub je zastarelost osnovnih sredstev. Vrednost visokotehnoloških sredstev – računalniki, se na primer zmanjšuje vsak dan. Dlje časa kot traja postopek, višji bodo socialni stroški brezposelnosti produktivnih sredstev zaradi zastarelosti.

2.13. Stroški sodnih postopkov

Izdatki za sodne postopke so prav tako pomemben del socialnih stroškov, povezanih s stečajem. V katerem koli drugem pravnem postopku višji stroški običajno povečajo verjetnost ugodne odločitve sodišča. Vendar pa v stečajnem postopku neto vrednosti dolžnikovega premoženja ni mogoče povečati s sodnim postopkom. Visoki izdatki za pravne spore praviloma zmanjšujejo neto vrednost premoženja, ki je na voljo, da se razdeli med upnike.

»Socialni stroški sodnih postopkov v stečajnem postopku so lahko višji, če te izdatke plača država preko javnih subvencij. Splošni pozitivni zunanji učinek – zmanjšanje negotovosti in s tem zmanjšanje prihodnjih sporov pojasnjuje, zakaj so delne subvencije, ki jih plača država,

²⁵ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.264

²⁶ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.268

lahko učinkovite. Tako hkrati predstavljajo subvencije nižje stroške strankam in s tem predstavljajo spodbudo za povečanje števila sodnih postopkov na kratek rok.«²⁷

3. PRAVNA UREDITEV

3.1. Pravo Evropske Unije

Na področju stečajnega prava sta bili sprejeti dve uredbi Evropske Unije (v nadaljevanju: »EU«):

- Splošna Uredba 1346/2000/EC o insolvenčnih postopkih (EC Insolvency Regulation) z dne 29.5.2000 (v nadaljevanju: »Uredba 1«) in
- Uredba (EU) 848/2015 Evropskega parlamenta in sveta z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (prenovitev) (v nadaljevanju: »Uredba 2«). Večina njenih določb se uporablja od 26.6.2017.

Splošna Uredba 1346/2000/EC o insolvenčnih postopkih (EC Insolvency Regulation) z dne 29.5.2000

Uredba 1 se nanaša na pravilno delovanje notranjega trga, ki zahteva učinkovitost in uspešnost čezmejnih postopkov v primeru insolventnosti.

Uredba sodi na področje pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah v smislu člena 65 Pogodbe.

Uredba 1 mora veljati za postopke v primeru insolventnosti ne glede na to, ali je dolžnik fizična ali pravna oseba, trgovec ali zasebnik. Postopki v primeru insolventnosti, za katere se uporablja Uredba 1, so navedeni v njenih prilogah.

Postopke v primeru insolventnosti v zvezi z zavarovalnicami, kreditnimi institucijami, naložbenimi podjetji, ki razpolagajo s sredstvi ali vrednostnimi papirji tretjih oseb, in kolektivnimi naložbenimi podjetji je treba izključiti s področja uporabe Uredbe 1. Ne sme

²⁷ Cabrillo, Depoorter, BANKRUPCY PROCEEDINGS (1999), str.268

zajemati teh podjetij, ker zanje veljajo posebni predpisi in ker imajo nacionalni nadzorni organi v določeni meri izredno široka pooblastila za intervencijo.

Uredba priznava dejstvo, da na podlagi zelo različnega materialnega prava uvedba postopkov v primeru insolventnosti z univerzalnim področjem uporabe v celoti ni izvedljiva. Uporaba prava države, v kateri so bili postopki uvedeni, brez kakršne koli izjeme, bi zaradi tega ozadja lahko pogosto povzročala težave. To velja, na primer, za v EU zelo različno ureditev na področju pravic zavarovanja terjatev. Nadalje so v nekaterih primerih tudi prednostne pravice posameznih upnikov v postopkih v primeru insolventnosti popolnoma različne. Ta uredba mora to upoštevati na dva različna načina. Po eni strani je treba predvideti posebna pravila o pravu, ki se uporablja, v primeru posebno pomembnih pravic in pravnih razmerij (npr. stvarnih pravic in pogodb o zaposlitvi). Po drugi strani pa je treba poleg glavnih postopkov v primeru insolventnosti z univerzalnim področjem uporabe dovoliti tudi nacionalne postopke, ki zajemajo samo premoženje, ki se nahaja v državi, v kateri so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti.

Uredba(EU) 848/2015 EVROPSKEGA parlamenta in SVETA z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti(prenovitev)- uporaba večine določb od 26/6/2017

Komisija je 12. decembra 2012 sprejela poročilo o uporabi Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000. V poročilu je bilo ugotovljeno, da Uredba 1 na splošno sicer dobro deluje, vendar bi bilo zaželeno, da se izboljša uporaba določenih njenih določb, da bi tako okrepili učinkovito upravljanje čezmejnih postopkov v primeru insolventnosti. Ker je bila navedena uredba večkrat spremenjena in so potrebne nove spremembe, bi jo bilo treba zaradi jasnosti prenoviti.

Pravilno delovanje notranjega trga zahteva, da bi morali čezmejni postopki v primeru insolventnosti delovati učinkovito in uspešno. To uredbu je treba sprejeti zaradi uresničitve navedenega cilja, ki spada na področje pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah v smislu člena 81 Pogodbe.

Dejavnosti podjetij imajo vedno večje čezmejne učinke in jih zato v čedalje večji meri ureja pravo EU. Insolventnost takih podjetij vpliva tudi na pravilno delovanje notranjega trga EU. Ne velja za zavarovalnice, kreditne institucije,...

Kot je razvidno iz zgornjih uredb EU, le-ta nima splošne pristojnosti za urejanje materialnega stečajnega prava, ampak je to v domeni držav članic. Uredbi vsebujeta le postopkovna pravila v zvezi z insolventnostjo, vključno s stečajnimi postopki.

Pravo EU zaradi navedenega za potrebe te naloge ni neposredno relevantno.

3.2. Slovenska pravna ureditev

Nagrade stečajnih upraviteljev so v slovenski zakonodaji urejene predvsem v dveh aktih, in sicer v Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju: ZFPPIPP) in v Pravilniku o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških (v nadaljevanju: pravilnik).

3.2.1. Zakon (ZFPPIPP)

ZFPPIPP je bil sprejet v l. 2007 in je stopil v veljavo s 1.10.2008. Pred tem je bil v veljavi Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji – ZPPSL.

Do sedaj je bil ZFPPIPP sedemkrat noveliran. Novela A je bila sprejeta 2009, novela B je bila sprejeta 2009, novela C je bila sprejeta 2010, novela D je bila sprejeta 2011, novela E je bila sprejeta 2013, novela F je bila sprejeta 2013, trenutno veljavna novela G pa 2016. Zadnja, trenutno veljavna novela zakona – novela G je v veljavi od aprila 2016.

Novela C je bila pomembna, ker je uvedla spremembe, ki so postavila v ospredje interese upnikov pred interesi lastnikov.

Zakona, njegove novele in odločbe Ustavnega sodišča v zvezi z ZFPPIPP so bile v naslednjih uradnih listih (Uradni list RS, št. 126/2007, 40/2009, 59/2009, 52/2010, 106/2010 - ORZFPPIPP21, 26/2011, 47/2011- ORZFPPIPP21-1, 87/2011- ZPUOOD, 23/2012- odl. US, 48/2012- odl. US, 47/2013, 100/2013, 10/2015- popr., 27/2016, 31/2016- odl. US, 38/2016 - odl. US, 63/2016- ZD-C,30/2018- ZPPDID, 54/2018- odl. US, ZFPPIPP.

Nagrade stečajnim upraviteljem so urejene predvsem v 103., 104. in 114. členu ZFPPIPP. Glede na to, da je tematika nagrad upraviteljem vsebovana v le treh členih ZFPPIPP, jih v nadaljevanju citiram:

103.člen ZFPPIPP (nagrada upravitelja)

- (1) Upravitelj ima pravico do nagrade za svoje delo.
- (2) V postopku **prisilne poravnave** nagrada upravitelja vključuje:
 1. nadomestilo za preizkus terjatev,
 2. nadomestilo za izdelavo poročila o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave,
 3. nadomestilo za izdelavo poročila o vpisu in vplačilu novih delnic in
 4. nadomestilo za opravljanje nadzora upravitelja po 171. členu tega zakona.
- (3) Nadomestila iz 1., 2. in 3. točke drugega odstavka tega člena se določijo v sorazmerju s številom pravočasno prijavljenih terjatev, nadomestilo iz 4. točke drugega odstavka tega člena pa za vsak mesec trajanja postopka prisilne poravnave.
- (4) V **stečajnem postopku** nagrada upravitelja vključuje:
 1. nadomestilo za prevzem prostorov, premoženja in poslov stečajnega dolžnika ter za izdelavo otvoritvenega poročila (v nadaljnjem besedilu: nadomestilo za izdelavo otvoritvenega poročila),
 2. nadomestilo za preizkus terjatev, ki se določi v sorazmerju s številom pravočasno prijavljenih terjatev, in
 3. nadomestilo za unovčenje stečajne mase in razdelitev splošne ali posebne stečajne mase, ki se določi v sorazmerju z višino zneska, ki je predmet razdelitve.
- (5) in (6). odstavek črtana.
- (7) Nadomestila, ki jih vključuje nagrada upravitelja, so nadomestilo za vse storitve, ki so potrebne za izvedbo nalog upravitelja v postopku zaradi insolventnosti, razen:
 1. točka črtana
 2. računovodskih storitev v zvezi z vodenjem poslovnih knjig in sestavljanjem računovodskih izkazov in davčnih obračunov v stečajnem postopku,
 3. storitev pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti,
 4. posredniških storitev pri prodaji premoženja na borznem ali drugem organiziranem trgu, na katerem lahko trgujejo pooblaščeni udeleženci tega trga,
 5. storitev arhiviranja dokumentacije v skladu s predpisi o arhiviranju.
 6. drugih storitev, za katere je potrebno posebno strokovno znanje s področij, ki niso predmet strokovnega izpita za upravljanje funkcije upravitelja, ali ki jih je v posameznem postopku treba opraviti v takem obsegu, da jih ne more opraviti upravitelj sam.
- (8) Podrobnejša pravila o odmeri nagrade upravitelja se določijo s tarifo iz 2. točke prvega odstavka 114. člena tega zakona.

»Nagrada upravitelja je torej po veljavni ureditvi sestavljena iz treh nadomestil. Po določbi drugega odstavka 104. člena ZFPPIPP jih ima upravitelj pravico zahtevati v višini 90 % takoj, ko je posamezna od teh faz postopka opravljena. Razlika 10 % teh nadomestil pa, ko sodišču predloži končno poročilo v skladu s čl. 375 zakona, na podlagi katerega sodišče sprejme sklep o zaključku stečajnega postopka.

Pravico do plačila 90 % navedenih nadomestil upravitelj pridobi :

- ko sodišču predloži otvoritveno poročilo v skladu s čl.294,
- ko sodišču predloži končni seznam preizkušenih terjatev v skladu s čl.70,
- ko sodišču predloži končni načrt posamezne od razdelitev (splošne ali posebne stečajnem mase)²⁸.

104. člen ZFPPIPP (odmera in plačilo nagrade upravitelja)

- (1) V postopku prisilne poravnave pridobi upravitelj pravico zahtevati plačilo nagrade, ko opravi vsa dejanja v postopku in sodišču predloži svoje končno poročilo.
- (2) V stečajnem postopku pridobi upravitelj pravico zahtevati plačilo:
 1. 90 odstotkov:
 - nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila: ko sodišču predloži otvoritveno poročilo v skladu z 294. členom tega zakona,
 - nadomestila za preizkus terjatev: ko sodišču predloži končni seznam preizkušenih terjatev v skladu s 70. členom tega zakona,
 - sorazmernega dela nadomestila iz 3. točke četrtega odstavka 103. člena tega zakona: ko sodišču predloži končni načrt razdelitve,
 2. 10 odstotkov vseh nadomestil: ko sodišču predloži svoje končno poročilo v skladu s 375. členom tega zakona.
- (3) Če je upravitelj razrešen zaradi kršitve svojih obveznosti, nima pravice do nagrade.
- (4) Če je upravitelj razrešen na svojo zahtevo, ima pravico do dela nagrade, sorazmernega z obsegom dejanj, ki jih je opravil do svoje razrešitve, zmanjšanega za pavšalno nadomestilo za prevzem poslov razrešenega upravitelja, ki se po petem odstavku tega člena izplača novemu upravitelju.
- (5) Upravitelj, ki je bil imenovan med postopkom zaradi razrešitve prejšnjega upravitelja,

²⁸ Novak Krajšek, 3.dnevi insolvenčnega prava (2010), str.37

ima pravico do:

1. pavšalnega nadomestila za prevzem poslov razrešenega upravitelja in
 2. dela nagrade, sorazmernega z obsegom dejanj, ki jih opravi od prevzema poslov prejšnjega upravitelja do konca postopka.
- (6) O odmeri nadomestil, vključenih v nagrado, in pavšalnega nadomestila odloči sodišče na zahtevo upravitelja.
- (7) Sodišče mora odločiti o odmeri nadomestil, vključenih v nagrado, in pavšalnega nadomestila v osmih dneh po prejemu zahteve upravitelja.
- (8) Nagrada in pavšalno nadomestilo se izplačata kot strošek postopka po pravnomočnosti sklepa o odmeri iz sedmega odstavka tega člena.
- (9) Proti sklepu o odmeri nadomestil, vključenih v nagrado, in pavšalnega nadomestila se lahko pritoži tudi upravitelj.
- (10) Pritožba proti sklepu o odmeri nadomestil, vključenih v nagrado, in pavšalnega nadomestila zadrži njegovo izvršitev.

114. člen ZFPPIPP (predpisi o upraviteljih)

(1) Minister, pristojen za pravosodje, predpiše:

1. program in način opravljanja strokovnega izpita za opravljanje funkcije upravitelja,
 2. tarifo za odmero nagrade upravitelja in pavšalnega nadomestila za prevzem poslov razrešenega upravitelja,
 3. podrobnejša pravila o stroških, do povrnitve katerih je upravičen upravitelj, in o pavšalnem znesku za kritje drugih stroškov stečajnega postopka, ki se konča brez razdelitve upnikom, iz 3. točke prvega odstavka 233. člena tega zakona,
 4. podrobnejša pravila o vodenju seznama upraviteljev,
 5. podrobnejša pravila o vsebini in načinu obveščanja po petem in šestem odstavku 113. člena tega zakona.
- (2) V predpisu, s katerim predpiše tarifo za odmero nagrade upravitelja in pavšalnega nadomestila za prevzem poslov razrešenega upravitelja ter podrobnejša pravila o stroških, do povrnitve katerih je upravičen upravitelj, in o pavšalnem znesku za kritje drugih stroškov stečajnega postopka, ki se konča brez razdelitve upnikom, iz 3. točke prvega odstavka 233. člena tega zakona, minister, pristojen za pravosodje, določi tudi maksimalne zneske, ki jih nagrada, pavšalno nadomestilo, povrnitev stroškov ali pavšalni znesek za kritje drugih stroškov v posameznem primeru ne smejo preseči.
- (3) Vrhovno sodišče zbira podatke o pravnomočno odmerjenih zneskih iz prejšnjega odstavka

in jih s poročilom, ki vsebuje ugotovitve, ki izhajajo iz sodne prakse, do 30. junija za preteklo leto posreduje ministrstvu, pristojnemu za pravosodje, in Državnemu zboru.

3.2.2. Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških

Nagrade stečajnih upraviteljev so podrobneje urejene v Pravilniku o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, Uradni list RS, št. 91/2008, 119/2008, 53/2009, 92/2014, do katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen.

Pravilnik sprejme ministrstvo za pravosodje na podlagi ZFPPIPP. Trenutno veljaven pravilnik je v veljavi od 3.1.2015.

Pravilnik ureja tarifo za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in stroške, do katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen.

Glede nagrajevanja stečajnikov Pravilnik določa, da je nagrada sestavljena iz:

- nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila (5. člen pravilnika),
- nadomestila za preizkus terjatve (6. člen pravilnika) in
- nadomestila za unovčenje stečajne mase in razdelitve (7. člen pravilnika).

5. člen pravilnika (nadomestilo za izdelavo otvoritvenega poročila)

(1) Nadomestilo upravitelja za izdelavo otvoritvenega poročila se odmeri po naslednji preglednici:

Postavka	Osnova za izračun v eurih	Nadomestilo v eurih
I.	do 47.350	3%
II.	nad 47.350 do 100.000	1.420,50 + 1% nad 47.350
III.	nad 100.000 do 500.000	1.947 + 0,5% nad 100.000
IV.	nad 500.000 do 2.000.000	3.947 + 0,2% nad 500.000
V.	nad 2.000.000 do 4.400.000	6.947 + 0,1% nad 2.000.000
VI.	nad 4.400.000	9.347 + 0,08% nad 4.400.000, vendar največ 20.000

- (2) Osnova za izračun nadomestila po prejšnjem odstavku je v stečajnem postopku nad pravno osebo in podjetnikom posameznikom vrednost premoženja (sredstev), izkazana v otvoritveni bilanci stanja stečajnega dolžnika iz drugega odstavka 291. člena Zakona, v postopku osebnega stečaja nad zasebnikom in potrošnikom ter postopku stečaja zapuščine pa podatek o vrednosti premoženja, ki sodi v stečajno maso, naveden v otvoritvenem poročilu upravitelja.
- (3) Nadomestilo, določeno po prvem odstavku tega člena, se lahko zviša ali zniža največ za 20 odstotkov, če obstaja občutno nesorazmerje med vrednostjo premoženja ter številčnostjo oblik in vrst tega premoženja.
- (4) Nadomestilo, določeno po prvem odstavku tega člena, se lahko zviša največ za 20 odstotkov glede na obseg, v katerem upravitelj samostojno opravi računovodske, administrativne in druge storitve, ki bi sicer predstavljale stroške stečajnega postopka po 7. točki drugega odstavka 355. člena Zakona.
- (5) Končni znesek nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila se določi tako, da se znesek nadomestila, določen po prvem odstavku tega člena, zviša ali zniža za vsoto zvišanj ali znižanj nadomestila iz tretjega in četrtega odstavka tega člena, pri čemer ne sme biti nižji in ne višji od zneskov nadomestila iz šestega odstavka tega člena.
- (6) Znesek najnižjega nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila znaša v stečajnem postopku nad pravno osebo 994,35 eurov, v osebnem stečaju in stečaju zapuščine pa 710,25 eurov. Znesek najvišjega nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila, razen v primeru iz sedmega odstavka tega člena, znaša 20.000 eurov.
- (7) Končni znesek nadomestila, določen po petem odstavku tega člena, se lahko v soglasju z upniškim odborom zviša največ za 50 odstotkov, in znaša največ 30.000 eurov, če se v stečajnem postopku nadaljuje poslovanje stečajnega dolžnika (317. člen Zakona) in doseže ugodnejše pogoje za prodajo premoženja. Predlog tega zvišanja nadomestila mora upravitelj vložiti skupaj s predlogom končne razdelitve.

6. člen PRAVILNIKA (nadomestilo za preizkus terjatev)

- (1) Nadomestilo upravitelja za preizkus terjatev se odmeri po naslednji preglednici:

Postavka	Število pravočasno prijavljenih terjatev	Znesek nadomestila v eurih
I.	do 10	1.420,50
II.	nad 10 do 50	1.420,50 + 94,70 za vsako

		terjatev nad 10
III.	nad 50 do 100	5.208,50 + 47,35 za vsako terjatev nad 50
IV.	nad 100 do 200	7.576 + 23,68 za vsako terjatev nad 100
V.	nad 200	9.944 + 5 za vsako terjatev nad 200, vendar največ 20.000

(2) Upravitelju v postopku prisilne likvidacije se nadomestilo po tem členu ne prizna.

7.člen PRAVILNIKA (nadomestilo za unovčenje stečajne mase in razdelitev)

(1) Nadomestilo upravitelja za unovčenje stečajne mase in razdelitev se odmeri po naslednji preglednici:

Postavka	Osnova za izračun v eurih	Nadomestilo v eurih
I.	do 37.500	10%
II.	nad 37.500 do 375.000	3.750 + 4% nad 37.500
III.	nad 375.000 do 750.000	17.250 + 3% nad 375.000
IV.	nad 750.000 do 2.250.000	28.500 + 1% nad 750.000
V.	nad 2.250.000 do 3.550.000	43.500 + 0,5% nad 2.250.000
VI.	nad 3.550.000	50.000 + 0,3% nad 3.550.000, vendar največ 60.000

(2) Osnova za izračun nadomestila po prejšnjem odstavku je višina zneska unovčenega premoženja, ki je predmet razdelitve, ne glede na to, ali gre za razdelitev splošne ali posebne razdelitvene mase.

(3) Zaradi izvajanja dodatnih nalog in pristojnosti upravitelja v postopku odpusta obveznosti znotraj postopka osebnega stečaja se upravitelju prizna za vsako končano leto preizkusnega obdobja v skladu s 400. členom Zakona dodatno nadomestilo v znesku od 189,40 do 473,50

eurov. Pri odločanju o višini nadomestila po tem odstavku sodišče upošteva dejanski obseg upraviteljevega dela. Nadomestila po tem odstavku ni mogoče določiti pred potekom leta, na katero se nanaša.

4. STATISTIČNI PODATKI O STEČAJNIH POSTOPKIH

Glede na temo naloge v nadaljevanju predstavljam nekatere podatke o stečajnih postopkih, in sicer o njihovem številu, številu rešenih zadev in predlagateljih za uvedbo stečajnega postopka. Podatki se v skladu z vsebino naloge nanašajo samo na stečaj pravnih oseb. Ob tem samo omenjam, da so med stečajnimi postopki najštevilnejši postopki osebnega stečaja, ki jih je na letni ravni nekajkrat več kot stečajev pravnih oseb, medtem ko je število stečajev zapuščine primerjavi z obema prej navedenima minimalno.

Število zadev v pregledanih letih je bilo naslednje:

	1	2	3	4	5	6	7
Število zadev	Nerešeni stečajni postopki nad pravniki osebami	Novo prejete zadeve	Skupaj 1+2	Skupaj rešene zadeve	Skupaj nerešene zadeve na koncu	4:2 (%)	4:3 (%)
2015	2271	1267	3538	1289	2249	101,74	36,43
2016	2250	1354	3604	1407	2197	103,91	39,04
2017	2191	1445	3636	1395	2241	96,54	38,37

Glede na predlagatelje postopkov je bilo stanje v pregledanih letih naslednje:

Predlagatelji stečajnega postopka	Upniki	Dolžniki	Ostali
2015	456	785	26
2016	517	795	42
2017	628	752	65

2015

Predstavljeni statistični podatki za l. 2015 veljajo za okrožna sodišča.²⁹

V začetku leta 2015 je bilo nerešenih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami 2.271, novih

²⁹ SODNA STATISTIKA 2015, Ministrstvo za pravosodje, str. 96, URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SO_DNA_STATISTIKA_2015.pdf

prejetih zadev je bilo 1.267, skupaj rešenih zadev je bilo 1.289, skupaj nerešenih na koncu pa 2.249. Med predlagatelji postopka stečaja nad pravno osebo so bili v 456 zadevah predlagatelji upniki, v 785 zadevah dolžniki, v preostalih 26 zadevah pa različni drugi predlagatelji.

2016

Statistični podatki za l. 2016 veljajo za okrožna sodišča.³⁰ (vir : Bilten sodna statistika 2016), str.95, 96.

V začetku leta 2016 je bilo nerešenih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami 2.250, novih prejetih zadev je bilo 1.354, skupaj rešenih zadev je bilo 1.407, skupaj nerešenih na koncu pa 2.197. Med predlagatelji postopka stečaja nad pravnimi osebami so bili 517- krat upniki, v 795 primerih dolžniki, ostali pa v 42 primerih.

2017

Statistični podatki za 2017 veljajo za okrožna sodišča.³¹

V začetku leta 2017 je bilo nerešenih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami 2.191, novih prejetih je bilo 1.445, skupaj rešenih zadev je bilo 1.395, nerešenih na koncu je bilo 2.241. Med predlagatelji postopka stečaja nad pravno osebo so bili v 628 primerih upniki, v 752 primerih so bili predlagatelji dolžniki, ostali pa v 65 primerih.

Za l. 2017 so bili podatki o stečajnih postopkih dopolnjeni tudi z načini rešitev zadev (v %) .

V stečajnem postopku nad pravno osebo se je 61,86% zadev končalo brez razdelitve, 20,79% zadev se je končalo z razdelitvijo, v 1,29% zadev so se sodišča izrekla za krajevno nepristojna, v 1,36% zadev je bil predlog zavrnjen, v 5,30% zadev je bil predlog zavržen, 5,09% zadev je bilo rešeno na drug način (ostalo), 4,30% zadev je pa je bilo ustavljenih zaradi umika zahtevkov.

Podatki o pravnomočno končanih stečajnih postopkih nad pravnimi osebami (za okrožna sodišča) so naslednji:

V stečajnih postopkih nad pravno osebo je bilo skupno število končanih zadev 1337, od tega se je 26 zadev nanašalo na stečaje delniških družb, 1.246 zadevna družbe z omejeno odgovornostjo. Devet stečajnih postopkov je bilo končano nad društvi, v kategoriji »ostalo« je

³⁰ SODNA STATISTIKA 2016, Ministrstvo za pravosodje, str.96,97, URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/mp.gov.si/novice/2017/april_2017/maj_2017/BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2016.pdf

³¹ SODNA STATISTIKA 2017, Ministrstvo za pravosodje, str-98,99, URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/180323_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2017.pdf

bilo končano 39 zadev. Končano je bilo še pet stečajnih postopkov nad zadrugami in 12 nad zavodi.

Skupna stečajna masa v stečajnih postopkih nad pravnimi osebami je bila 80.895.583,42 EUR, od tega pri delniških družbah 4.402.707,03 EUR, pri družbah z omejeno odgovornostjo 75.950.173,78 EUR, pri društvih 146.889,09 EUR, pri ostalih 387.059,08 EUR, pri zadrugah 6.595,33 EUR in pri zavodih 2.159,11 EUR.

5. NAGRADE UPRAVITELJEV

5.1. Empirični podatki

» Stroški povprečnega postopka znašajo kar 86 odstotkov stečajne mase (mediana znaša 100 odstotkov). Analiza samo tistih postopkov, kjer je prišlo do delitve stečajne mase (t.i. »polni« postopki), pa pokaže, da stroški v povprečju znašajo polovico stečajne mase (tudi mediana znaša polovico stečajne mase).

Pri tem je presenetljiv podatek, da čas trajanja postopka ni imel vpliva na relativno višino stroškov. Stroški postopka so v praksi tako očitno zelo prilagodljivi višini unovčenega premoženja.«³²

Cepec med drugim ugotavlja tudi: »Po rezultatih empirične analize ex post učinkovitost stečajnega postopka dokazuje, da so postopki neučinkoviti, saj so v povprečju in mediani zelo dolgi, poplačilo upnikov je nizko, stroški pa izjemno visoki. Stečajni postopek je tako po vseh treh ključnih kriterijih ex post učinkovitosti neučinkovit. Regresijska analiza je jasno in brez dvoma dokazala, da so temeljni dejavnik, ki vpliva na dolžino postopka, pravde. Pravde na podlagi regresijskega modela podaljšajo postopek za dobra tri leta. Zelo pomemben dejavnik je tudi dejstvo, ali je družba imela na voljo dovolj premoženja za delitev premoženja med upnike ali ne. Zanimivo je, da na dolžino postopka ne vplivajo število upnikov, velikost gospodarske družbe in višina unovčenega premoženja...«³³

³² Cepec, OGLEDALO INSOLVENČNEGA PRAVA, str. 131, 132

³³ Cepec, OGLEDALO INSOLVENČNEGA PRAVA, str. 134,135

Iz navedenega lahko zaključimo, da so v povprečnem stečajnem postopku stroški zelo visoki in da ostane zelo malo za poplačilo upnikov. Glede na ugotovitev, da so stroški postopka praktično enaki ne glede na njegovo trajanje, bi bilo tako z vidika upnikov kot upravitelja smiselno, da si skupaj prizadevajo za čim krajši stečajni postopek, saj bi upniki hitreje prišli do poplačila terjatev, upravitelj pa do celotne nagrade.

5.2. Problem ekscesnih nagrad

V obdobju od 1.10.2008 do 11.7.2009 je veljal Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških (Ur.l. RS št. 91/2008, v nadaljevanju : »Pravilnik 1«).

» Po pravilniku 1 nadomestila navzgor niso bila omejena, kar se je izkazalo za problematično predvsem pri nadomestilu za izdelavo otvoritvenega poročila, pri katerem se je znesek nadomestila odmerjal v odvisnosti od bilančno prikazane višine premoženja in je bil ob visoki bilančni vrednosti (praviloma nerealni glede na dejansko tržno vrednost premoženja) lahko enormno visok. Pri bilančni vrednosti premoženja nad 3.000.000 EUR je bilo predpisano nadomestilo kar v višini 58.000 EUR, povečano še za 0,5 % razlike nad bilančno vrednostjo 2.500.000 EUR, kar je lahko predstavljalo 200.000 EUR in več. Tudi nobeno od ostalih dveh nadomestil navzgor ni bilo omejeno. Z novelo ZFPPIPP, objavljeno v Ur.l.RS št.40/2009 - ZFPPIPP-A, ki je začela veljati 13.6.2009, pa je bila uporaba tega pravilnika razširjena še na stečajne postopke, ki so se pričeli pred 1.10.2008 in za katere je bilo prvotno v ZFPPIPP (drugi odstavek čl.499 ZFPPIPP) za odmero nagrad upraviteljem predpisana uporaba stare Odredbe³⁴³⁵.

»V izračunih v nadaljevanju naloge so prikazane primerjave višine nagrad stečajnega upravitelja, izračunane po Odredbi in sedaj veljavnem pravilniku za štiri izmišljene in po obsegu bilančno prikazanega in unovčenega premoženja ter številu pravočasno prijavljenih terjatev upnikov različne stečajne postopke. Iz te primerjave lahko ugotovimo, da so nagrade po Pravilniku 2, kljub nižjemu maksimumu, v povprečju dejansko višje od nagrad, ki jih je določala Odredba.«³⁶

³⁴ Odredba o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem, upraviteljem prisilne poravnave in likvidacijskim upraviteljem - v nadaljevanju Odredba

³⁵ Novak Krajšek, 3.DNEVI INSOLVENČNEGA PRAVA (2010), str.40

³⁶ Novak Krajšek, 3.DNEVI INSOLVENČNEGA PRAVA (2010), str.40

5.3. Primerjava nagrad stečajnih upraviteljev

Pripravil sem izračune nagrad upraviteljev po veljavnem pravilniku, ki sem jih primerjal z enakimi primeri iz strokovne literature (Novak-Krajšek, kot do sedaj), ki so bili narejeni po Odredbi (veljavnost pred 1.10.2008 (Odredba) in po takrat veljavnem Pravilniku.

primer št.1 :

- bilančna vsota premoženja 80.000 EUR
- število pravočasno prijavljenih terjatev upnikov 20
- upnikom razdeljena masa 12.000 EUR

primer št. 2 :

- bilančna vsota premoženja 2.500.000 EUR
- število pravočasno prijavljenih terjatev upnikov 300
- upnikom razdeljena masa 800.000 EUR

primer št.3 :

- bilančna vsota premoženja 6.000.000 EUR
- število pravočasno prijavljenih terjatev upnikov 300
- upnikom razdeljena masa 3.000.000 EUR

primer št.4 :

- bilančna vsota premoženja 300.000 EUR
- število pravočasno prijavljenih terjatev 90
- upnikom razdeljena masa 100.000 EUR

PRIMERJAVA NAGRAD – TABELA:

Odredba	Pravilnik (2)	Veljavni pravilnik	
primer št. 1			
nagrada 1.590,50 EUR	otvoritveno poročilo	1.420,50 EUR	1.747 EUR
z možnimi dodatki :	preizkus terjatev	2.361,20 EUR	2.367,5 EUR
čl.5 30 % 477,15 EUR	unovčenje in razdelitev	1.200 EUR	1.200 EUR
čl.2 10 % 159,05 EUR			
skupaj:			
največ 2.226,70 EUR		4.981.70 EUR	. 5.314,50 EUR
primer št. 2			
nagrada 27.745,10 EUR	otvoritveno poročilo	2.500 EUR	7.447 EUR
z možnimi dodatki:	preizkus terjatev	8.760 EU	10.444 EUR
čl. 30 % 8.323,53 EUR	unovčenje in razdelitev	29.000 EUR	29.000 EUR
čl.2 5 % 1.387,25 EUR			
skupaj:			
največ 37.455,88 EUR		40.260 EUR	46.891 EUR
primer št. 3			
nagrada 66.215,27 EUR	otvoritveno poročilo	6.000 EUR	10.627 EUR
z možnimi dodatki :	preizkus terjatev	12.312 EUR	10.444 EUR
čl.5 30 % 19.864,58 EUR	unovčenje in razdelitev	47.250 EUR	47.250 EUR
čl.2 2 % 1.324,30 EUR			
skupaj:			
največ 87.404,15 EUR		65.562 EUR	68.321 EUR
primer št.4			
nagrada 8.404,44 EUR	otvoritveno poročilo	1.420,50 EUR	2.947 EUR
z možnimi dodatki :	preizkus terjatev	7.098,50 EUR	7.102,5 EUR
čl.5 30 % 2.521,33 EUR	unovčenje in razdelitev	6.250 EUR	6.250 EUR
čl.2 5 % 420,22 EUR			
skupaj			
največ 11.345,99 EUR		14.769 EUR	16,299,50 EUR

Pojasnilo k tabeli: »po Odredbi znaša normalna nagrada toliko, kot je prikazano v prvi vrstici, pod postavko »največ« pa je prikazan maksimalno možen ob upoštevanju vseh možnih povišanj, ki pa so bila dopustna le izjemoma, če so bili izpolnjeni predpisani pogoji.«³⁷

³⁷ Novak Krajšek, 3.DNEVI INSOLVENČNEGA PRAVA (2010), str.43,44

Nagrada upraviteljev po uredbi ni mogoče neposredno primerjati z nagradami kasnejših Pravilnika 2 in pravilnika, saj so se kriteriji za določitev nagrad spremenili.

Iz primerjave primerov nagrad po obeh pravilnikih pa je razvidno, da so nagrade po novejšem pravilniku v enakih obravnavanih primerih višje. Ocenjujem, da se je višina nagrad povišala kot posledica sprememb pravilnika.

Po novejšem, sedaj veljavnem pravilniku ostaja enaka nagrada za unovčenje in razdelitev.

Nagrada za preizkus terjatev, ki je odvisna od števila prijavljenih terjatev, je v zgornjih primerih lahko višja, nižja ali praktično enaka. Menim, da je to posledica spremembe lestvice odvisnosti odmere nagrade od števila prijavljenih terjatev.

Nagrada za otvoritveno poročilo pa je v vseh zgornjih primerih višja, kar je, kot že zgoraj omenjeno, posledica sprememb pravilnika.

Na podlagi navedenega ocenjujem, da je novi pravilnik za upravitelje praviloma ugodnejši, saj morajo vedno, tudi npr. v primeru »praznega stečaja« narediti otvoritveno poročilo in so zato po veljavnem pravilniku nagrajeni bolje kot po predhodnem.

5.4. Ustreznost nagrajevanja stečajnih upraviteljev

Nagrada je po določbi 103.člena ZFPPPIPP plačilo za opravljeno delo upravitelja. Predpisana je s tarifo, ob upoštevanju kriterijev kot so obseg, zahtevnost in kvaliteta opravljenega dela pri izvrševanju predpisanih nalog.

Smiselno je, da je nagrada vezana na aktivnost in učinkovitost stečajnega upravitelja. Nekatera merila so objektivno podana, npr. obseg stečajne mase. Vprašanje pa je, katera so dejansko tista merila, ki so posledica dela upravitelja in ki zagotavljajo, da je nagrajena njegova aktivnost in učinkovitost in ne objektivno dane okoliščine.

Merila, ki pridejo ali bi lahko prišla v poštev za določanje nagrad upraviteljev, so naslednja:

Višina stečajne mase

Novak Krajškova³⁸ ugotavlja, da je višina stečajne mase, razdeljene upnikom, kot edino ali glavno merilo neprimerna. Le ta namreč ni odvisna od uspešnosti upravitelja, pač pa predvsem od narave in obsega premoženja stečajnega dolžnika, ter njegovega premoženjskega stanja v začetku stečajnega postopka. Velik obseg stečajne mase praviloma ni zasluga upravitelja.

V kolikor pa je višina stečajne mase rezultat uspešnega izpodbijanja pravnih dejanj dolžnika ali uspešne izterjave terjatev, ki jo je opravil upravitelj, pa je poplačilo upnikov predvsem rezultat njegovega uspešnega dela in bi bilo takšno uspešno delo potrebno ustrezno nagraditi.

Narava premoženja

Poleg tega vpliva na višino stečajne mase oziroma na hiter in visok iztržek tudi narava premoženja, npr. zanimive nepremičnine na zanimivih lokacijah je možno veliko hitreje in bolje unovčiti, ter z manj napora in dela kot pa npr. nezanimive premičnine ali neizterjane terjatve.

Bilančna vrednost stečajne mase

Problem bilančne vrednosti stečajne mase je, da običajno ne odraža dejanske vrednosti premoženja, niti dejanskega dela upravitelja.

Število pravočasno prijavljenih terjatev upnikov

Je ustrezen kriterij, saj je upravitelj dolžan preizkusiti vsako pravočasno prijavljeno terjatev, to je njen obstoj in njeno višino. Ta kriterij za odmero nadomestila dejansko odraža napor in delo upravitelja.

5.5. Percepcija javnosti

Javnost glede višine nagrad nima jasne slike, saj o tem največ izve iz medijev, ki pa se običajno ukvarjajo le z ekstremnimi oz. ekscesnimi primeri insolvenčnih postopkov – po velikosti, udeleženih pravnih ali fizičnih osebah, trajanju, pomembnosti za državo ali regijo. Glede na to so v javnosti posledično znani le takšni primeri, v katerih gre za večje zadeve, pri katerih so tudi višine nagrad upraviteljem visoke. Zato javnost, ki pozna le takšne primere, višine nagrad upraviteljem dojema le kot visoke in neupravičene.

³⁸ Novak Krajšek, 3.DNEVI INSOLVENČNEGA PRAVA (2010), str.40,41

Primer tega je članek »Zaslužkarji na stečajnih pogoriščih«, ki je bil objavljen v Delu, dne 12. februarja 2017, avtorja Suzana Kos in Novica Mihajlovič³⁹. Članek navaja »ekscenčni« stečaj krškega Vidma, kjer naj bi si upravitelj izplačal več kot 600.000 evrov nagrade za vodenje postopka.

V članku je bil izpostavljen tudi primer stečaja Industrije usnja Vrhnika, ko je ljubljanski okrožni sodnik Gregor Collauti stečajni upraviteljici Nataši Gibičar Toš po šestmesečnem delu odobril 189.236 evrov nagrade za pripravo otvoritvenega poročila.

Iz vsebine članka nadalje izhaja, da je takratni pravosodni minister Aleš Zalar zato napovedal, da bo visoke nagrade stečajnih upraviteljev omejil; tako je nastal pravilnik o tarifi za odmero nagrade, ki je izplačila upravitelju za posamezen stečaj omejil na 80 tisoč evrov. Preden je bil ta pravilnik sredi leta 2012 uveljavljen, pa se je povečalo število odločitev sodišč za odmero nagrad upraviteljev. Tako so tik pred uveljavitvijo pravilnika sodniki podpisali 124 takih sklepov, medtem ko je bilo prej mesečno povprečje okoli 26.

5.6. Zbirni podatki o nagradah upraviteljev

Poglobljenih podatkov o nagradah, ki jih dobijo upravitelji, še vedno ni. Zato je problem pridobiti kvalitetne podatke, s katerimi bi si lahko ustvarili bolj realno predstavo o nagradah upraviteljev.

Analize stečajev pravnih oseb pa je izdelal Jaka Cepec z ljubljanske ekonomske fakultete. Analiziral je 1251 stečajev v obdobju petih let, od leta 2009 do leta 2013, in ugotovil, da v 70 odstotkih primerov sploh ni bilo delitve stečajne mase, ker so stroški postopka preseгли celotno stečajno maso. »Pri tistih 30 odstotkih postopkov, kjer je prišlo do delitve premoženja, pa so stroški znašali v povprečju polovico stečajne mase,« povzema svoje ugotovitve. Stroški postopka vseh analiziranih stečajev so v povprečju dosegli 86 odstotkov stečajne mase, kar pomeni, da je za poplačilo upnikov ostalo resnično malo. Povprečna nagrada stečajnega upravitelja v analiziranih postopkih je bila po Cepčevih ugotovitvah 7398 evrov, pri redkih postopkih, kjer je sploh prišlo do delitve stečajne mase, pa 19.485 evrov.«

³⁹ Kos, Mihajlovič: Zaslužkarji na stečajnih pogoriščih, URL: <https://www.delo.si/ozadja/zasluzkarji-na-stecajnih-pogoriscih.html> (3.12.2018)

Stališče upraviteljev

Zgoraj že navedeni članek Suzane Kos in Novice Mihajlovića navaja tudi Marka Zamana, predsednika Zbornice stečajnih upraviteljev Slovenije:

»Zaman je prepričan, da toliko nadzora, kot ga je nad upravitelji, ni v nobenem drugem delu gospodarstva. Poleg upnikov in sodišča jim gledajo pod prste še zbornica, pravosodno ministrstvo in pogosto tudi poslanci. »Zagotovo nas, ki pridemo v nasedlo podjetje, nadzirajo bolj kot direktorje, ki so do tega pripeljali, imajo neposreden dostop do virov in bi lahko preprečili takšno usodo podjetja.« Članek nadalje navaja:

»A ne glede na to so bili tudi stečajni upravitelji vpleteni v afere. Tako je v pravnih krogih pred dobrimi štirimi leti završala afera »prijatelji v stečaju«, ko je prišla v javnost informacija s fotografijami zasebnih druženj, iz katerih je bilo razvidno, da se nekateri sodniki, ki bi morali nadzirati stečajne upravitelje, s temi družijo tudi zasebno in z njimi prijateljujejo. Poleg tega je zakrožilo anonimno pismo, v katerem je pisalo, da so stečajni upravitelji razdeljeni v močne skupine, ki lahko prek sodnika ali administratorke v sprejemni stečajni pisarni sodišča dosežejo, da se kljub računalniškemu programu, ki naj bi zadeve upraviteljem dodeljeval avtomatično, neki stečaj dodeli članu skupine. Ta naj bi nato poskrbel za druge člane skupine tako, da pri njih naroča storitve.«

Sanjski posel, ki to ni več

Sistem plačila v stečajih, vsaj večinoma, ni naravnan tako, da bi uspešnejši upravitelji lahko dobili višje nagrade. »Glavni problem je že dejstvo, da sodišče pri določitvi upravitelja ne more imenovati tistega, za katerega meni, da je uspešnejši. Zakonodajalec je torej v strahu pred aferami, kot je bila 'prijatelji v stečaju', sprejel odločitev, ki onemogoča kakovostnejšim upraviteljem, da bi bolje prosperirali. Skratka, uničil je možnost kvalitativne konkurence,« opozarja Jaka Cepec.

Nagrade stečajnim upraviteljem pri nas so sicer precej nižje kot v tujini, nasploh pa velja, da so ureditve glede tega vprašanja različne.

V Nemčiji je nagrada odvisna od unovčenega dolžnikovega premoženja: Upravitelj dobi 40 odstotkov pri najnižji vrednosti unovčenega premoženja (25.000 evrov), če unovčeno premoženje dolžnika presega 50 milijonov evrov, pa prejme največ pol odstotka.

V **Avstriji** nagrada ne sme biti nižja od dveh tisočakov, medtem ko v **Veliki Britaniji** upniški odbor odloči, ali je upravitelj plačan po urni postavki ali v deležu unovčenega premoženja dolžnika.

»Primerjava pokaže, da so upravitelji v Sloveniji tudi relativno, torej v deležu od stečajne mase, plačani manj kot njihovi kolegi v tujini. Če dodamo še dejstvo, da so gospodarske družbe v povprečju prav tako manjše kot v tujini in so zato manjše tudi stečajne mase, so nagrade v absolutnih zneskih še bistveno manjše,« poudarja Cepec.

5.7. Vpliv lastnosti upraviteljev na uspešnost stečajnega postopka

Kvalificiranost upraviteljev – predvsem njihova izobrazba in izkušnje zagotovo vpliva na rezultate stečajnih postopkov. Navedeno vprašanje je obdelano v članku avtorjev Jaka Cepca, Petra Grajzlja in Katarine Zajc: Debt Recovery in Firm Liquidations : Do Liquidation Trustees Matter ? (http://www.econ.unipg.it/files/generale/WP_2016/WP_24_2016_Cepec.pdf).

Članek se ukvarja z vplivom lastnosti stečajnih upraviteljev na potek stečajnega postopka. Insolvenčni sistemi so izrednega pomena pri zaščiti pravic upnikov, vendar je na mikro ravni zelo malo empiričnih podatkov o delovanju le teh.⁴⁰ Zato avtorji proučujejo, ali na izterjavo neporavnanih terjatev upnikov, ki je glavno merilo ex post učinkovitosti insolvenčnih postopkov, vplivajo značilnosti upraviteljev.

»Insolvenčni zakoni in postopki) igrajo ključno vlogo v podpori funkcioniranja trgov. Na makro ravni stečajni zakoni in njihovo izvrševanje omogočajo kontinuirano relokacijo sredstev od manj k bolj produktivni uporabi (White 1989, Claessens and Klapper 2005). Na mikro ravni učinkovit insolvenčni režim omogoča reševanje finančne stiske s spodbujanjem likvidacij podjetij, ki ne morejo preživeti ali prestrukturiranje podjetij, ki so sposobna preživeti dolgoročno, vendar trpijo zaradičasne stiske. (Bris e tal. 2006, Wang 2012). Učinkovit insolvenčni režim torej garantira zaščito upnikovih pravic (Djankov et al. 2008), kar olajša zasebne kredite in potrošnjo (La Porta et al. 1997, 1998).«⁴¹

⁴⁰ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 1

⁴¹ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 2

» Na mikro ravni je malo podrobnih podatkov o ex post učinkovitosti stečajnih postopkov, še posebej izven ZDA. (Hotchkiss et al. 2008: 38, Blazy et al. 2011, 2013: 1937; Sundgren 1998, Couwenberg and de Jong 2008, Dewaelheyns and Van Hulle 2009, Leyman et al. 2011).«

»Sistematične empirične analize o stečajnih postopkih so še posebej redke v kontekstu post socialističnih in gospodarstev hitro se razvijajočih trgov - (e.g., Blazy and Stef 2015, Lambert-Mogiliansky et al. 2007, Vukelic et al. 2014, Knot and Vychodil 2006).«⁴²

»Ugotovitve kažejo na to, da stečajni upravitelji (liquidation trustees) dejansko vplivajo na izterjavo dolgov. Navedena ugotovitev temelji na naslednjih dejstvih:

1. Pomanjkanje diplome iz prava ali ekonomske oz. poslovne upravitelja povečuje stroške stečajnega postopka, kar posledično zmanjšuje možnosti povračila upnikov.
2. Skupni znesek, izplačan upnikom, je pod predpostavko enakih ostalih okoliščin višji, če je imel upravitelj daljše izkušnje v funkciji stečajnega upravitelja
3. Izterjava dolga je ob vseh drugih enakih predpostavkah bolj verjetna, v kolikor je upravitelj predhodno že sodeloval s sodnikom v stečajnem postopku .

Ta učinek se kaže predvsem v skrajšanju trajanja stečajnih postopkov ali višjih naknadnih vrednosti likvidiranega premoženja.

4. Spol in raven izobrazbe nimata vpliva na poplačilu upnikov v agregatu«⁴³

Vzorec raziskave zgoraj omenjenih avtorjev zajema več kot 1000 stečajev podjetij, časovni okvir raziskave je znašal 4,5 leta, podatki pa zajeti iz Ajpesa. Obravnavane so bile naslednje lastnosti upraviteljev:

Finančno/pravno znanje

»**Stečajni upravitelji z omejenim finančnim in pravnim znanjem** so v prikrajšanem položaju pri izvajanju stečajnih postopkov in to lahko ima posledice za izid insolvenčnih postopkov.«

»Stečajni upravitelji imajo na primer zaradi nepopolnosti stečajne zakonodaje pomemben obseg diskrecijske pravice, upravitelji z manj celovitimi ozadji v pravu in financah se lahko zatečejo

⁴² Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 2

⁴³ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 5,6

k oddaji naročil (z najemom zunanjih strokovnjakov) za finačne in pravne naloge, ki se pojavijo in ki nastanejo kot del postopka stečaja podjetja. Takšni najemi zunanjih strokovnjakov povečujejo stroške stečajnega postopka (glej npr. Branch 2002) in zmanjšajo možnosti za izterjavo upnikov.

Na podlagi navedenega lahko postavimo hipotezo, da imajo primeri stečajnih postopkov, vodeni s strani stečajnih upraviteljev brez formalne pravne ali ekonomske/finančne izobrazbe *ceteris paribus*, za posledico nižjo izterjavo dolga.«⁴⁴

Ni pa razlike med upravitelji s pravno diplomo ali ekonomsko/poslovno diplomo.

Stopnja izobrazbe

»Druga obravnavana je **stopnja izobrazbe stečajnega upravitelja**. 26 % stečajnih upraviteljev ima podiplomsko izobrazbo. Učinek stopnje izobrazbe stečajnega upravitelja pri neizterjavi dolga je teoretično dvoumen.«⁴⁵

»Po eni strani bi pričakovali, da imajo stečajni upravitelji z zaključenim podiplomskim izobraževanjem boljše analitične sposobnosti kot njihovi vrstniki (peers) brez podiplomskega študija, kar bi se moralo pokazati v večji izterjavi dolga (hipoteza 2a).

Po drugi strani pa podiplomski programi v Sloveniji ne ponujajo specializacije v stečajnem pravu in tovrstni praksi. Poleg tega imajo lahko stečajni upravitelji s podiplomsko izobrazbo višje oportunitetne stroške v posvečanju časa nalogam stečaja (liquidation) podjetja, kar lahko (če so ostale predpostavke enake) zmanjša izterjavo dolga za upnike.«

Delovne izkušnje

»Tretja značilnost upravitelja, ki jo preučujemo, so **izkušnje stečajnega upravitelja** na tem delovnem mestu. Povprečno trajanje izkušenj na delovnem mestu stečajnega upravitelja, merjeno z dolžino časa od datuma, ko je upravitelj dobil licenco do datuma vložitve zahteve za določen likvidacijski primer, ki ga vodi ta upravitelj, znaša v obravnavanem vzorcu 7 let. Daljše

⁴⁴ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 13

⁴⁵ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 13

izkušnje na delovnem mestu lahko nadomestijo nezadostno izobrazbo(educational background).«⁴⁶

Zato članek postavi hipotezo, da stečajni upravitelji, upravljani s strani upraviteljev z daljšimi delovnimi izkušnjami kot stečajni upravitelji, upravljani od upraviteljev s krajšimi delovnimi izkušnjami, ob enakih predpostavkah dosežajo večjo izterjavo dolga.⁴⁷

Spol

»Četrta skrbnikova značilnost, ki bi lahko vplivala na iztržek stečajnega postopka, je spol upravitelja. Večina upraviteljev (59 %) v obravnavanem vzorcu so bili moški. Vendar na temo vpliva spola upravitelja na izterjavo dolga ni nobenih teorij, niti v praksi ni znano, da bi ta okoliščina imela vpliv na iztržek.«⁴⁸

Predhodno sodelovanje

»Zadnja okoliščina, ki jo lahko izvemo iz podatkov, ki so bili na voljo je, ali sta določeni stečajni upravitelj in dodeljeni sodnik predhodno že sodelovala pri stečajih. Približno 23 odstotkov primerov v vzorcu ugotavlja ponavljajoče se ujemanje med določenim sodnikom in stečajnim upraviteljem, ne glede na veljavna insolvenčna pravila, ki zagotavljajo, da je dodelitev primerov med sodnikom in stečajnim upraviteljem de facto naključna.«⁴⁹

»Ponavljajoča se interakcija med sodnikom in stečajnim upraviteljem omogoča sodniku, da se seznanja z upravljalčevimi praksami in vedenjem. Pričakovali bi, da to omogoča sodniku boljše izvajanje njegove ali njene nadzorne vloge nad upravljalcem kot tudi mogoče nastanek (foster) kulture produktivnega sodelovanja med sodnikom in upravljalcem. Zato je za pričakovati, da primeri, ki predstavljajo ponavljajoče sodniško-upravljalško sodelovanje med sodnikom in upravljalcem, ob enakih ostalih predpostavkah prinašajo večjo izterjavo dolgov.«⁵⁰

⁴⁶ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER?, (2016), str. 13,14

⁴⁷ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 14

⁴⁸ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 14

⁴⁹ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 14

⁵⁰ Cepec, Grajzl, Zajc, DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS: DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER? (2016), str. 14

Na podlagi izsledkov zgornje raziskave je mogoče zaključiti, da določene lastnosti upraviteljev (razen spola) dejansko imajo vpliv na potek in rezultate stečajnih postopkov.

5.8. Spodbujevalni mehanizmi v stečajnih postopkih

V pravni teoriji obstajajo številne študije in pogledi na to, s kakšnimi in katerimi sredstvi in ukrepi lahko zakonodajalec zagotovi čimbolj učinkovite stečajne postopke. Na eni strani obstajajo zagovorniki sankcij, na drugi strani pa so tisti, ki zagovarjajo uporabo pozitivne spodbude udeležencem stečajnega postopka za doseganje boljših rezultatov. Navedena razlikovanja niso enoznačna, saj se učinki med seboj mnogokrat prepletajo in tako uporaba le ene vrste ukrepov ne vodi do optimalnih rezultatov. V praksi zato prihaja do kombinacij uporabe ukrepov obeh vrst, čeprav se pravni sistemi glede preferenc uporabe obeh vrst ukrepov pomembno razlikujejo. Skupno ime za navedene teorije je »uporaba korenčka in palice«. Spodbude v obliki korenčka imajo lahko pomemben učinek na motivacijo, prav tako morebitna kazen v obliki palice.

Naveden vprašanja so med drugim razdelana v članku: »Carrots and sticks as Incentive Mechanisms for the optimal initiation of insolvency proceedings« avtorjev Jake Cepca in Mitje Kovača. (<http://www.eaco.eu/wp-content/uploads/2016/06/cepec-kovac.pdf>).

Prav tako sta o navedenih vprašanjih pisala avtorja »Coase (1969) in Wittman (1984) ter postavila trditev, da imajo na posamični ravni spodbujevalni ukrepi (v nadaljevanju: »korenčki«) enake spodbudne učinke kot sankcijski ukrepi (v nadaljevanju: »palice«).

Čeprav so kazni in nagrade simetrični načini za doseganje skladnosti z enim samim ukazom, se bistveno razlikujejo, ko gre za več ukazov. Dari-Mattiacci and De Geest (2010) v svojem preišljenem članku o korenčkih in palicah predlagata na splošno, da je nevarnost kaznovanja (palica) močnejša od obljube nagrade (korenčka). To je zato, ker se takrat, ko stranke ravna v skladu z normami, kazni ne izvedejo in njihov potencialni učinek ostaja za naprej (učinek množenja), medtem, ko je treba nagrade plačati in so tako porabljene.⁵¹

»Z drugimi besedami, palice se uporabijo v primeru kršitve, medtem, ko se korenčki uporabijo

⁵¹ Cepca, Kovač, Cepca Jaka, Kovač Mitja: CARROTS AND STICKS AS INCENTIVE MECHANISMS FOR THE OPTIMAL INITIATION OF INSOLVENCY PROCEEDINGS«, URL: (<http://www.eaco.eu/wp-content/uploads/2016/06/cepec-kovac.pdf>) (27.12.2018)

v primeru skladnosti. Znanstveniki tudi trdijo, da je korenček boljši, ko ni jasno, kakšna je najvišja raven učinkovitosti, in palica takrat, ko je najmanjša raven učinkovitosti nejasna(Lazear, 1995).«⁵²

Kadar se korenčki in palice uporabljajo ločeno / posamično, imajo pomembne pomanjkljivosti in uporaba samo enega od njih bi lahko imelo izkrivljajoče učinke na začetne spodbude.

Posledično lahko trdimo, da bi zaradi slabih rezultatov v hitrem začetku postopka zaradi insolventnosti v bistvu vsi primerjani pravni sistemi morali uporabljati različne mehanizme korenja in palice (kombinacije teh, tj. mešani sistem) kot komplementarne instrumente. Navedena spoznanja temeljijo na predpostavki, da so udeleženci stečajnih postopkov v svojih ravnanjih racionalni in si prizadevajo za povečanje premoženja.

5.9. Sprememba sistema insolvenčnega prava iz ureditve, naklonjene dolžnikom, v ureditev, naklonjeno upnikom

»V samo treh letih, od leta 2010 do leta 2013, se je slovenski insolvenčni zakon spremenil iz sistema, ki je bil prijazen do dolžnikov, v sistem, ki je bolj usmerjen v korist upnikov.

»Osnovna ideja reforme je bila sprememba osredotočenosti spodbujanja z dolžnika in njegovih managerjev, ki se očitno niso »odzvali« na spodbude, da bi imeli finančne upniki, med katerimi so banke, v postopku večjo vlogo. Kot je tipično za države civilnega prava, kamor spada tudi Slovenija, so banke daleč najpomembnejši upniki v slovenskem gospodarstvu.

Razvoj slovenskega insolvenčnega prava v zadnjih 23 letih lahko povzamemo kot pot premika paradigme od ureditve, ki je prijazna do dolžnika, k uredbi, ki je prijazna do upnikov. To se je zgodilo zaradi pritiska javnosti v času finančne krize, na podlagi prepričanja, da je večina insolventnih upnikov postala plačilno nesposobna zaradi goljufij ali zlorab korporacijskega prava in posledično ne zasluži nobene aktivne vloge pri stečajnem postopku.« str.92

⁵² Cepec, Kovač, Cepec Jaka, Kovač Mitja: CARROTS AND STICKS AS INCENTIVE MECHANISMS FOR THE OPTIMAL INITIATION OF INSOLVENCY PROCEEDINGS«, URL: (<http://www.eaco.eu/wp-content/uploads/2016/06/cepec-kovac.pdf>) (27.12.2018)

5.10. Analiza pregleda končanih stečajnih postopkov

Kot je že uvodoma omenjeno, sem se pri pregledu in analizi konkretnih stečajnih postopkov osredotočil samo na stečaje nad pravnimi osebami. Pregledal sem 120 končanih stečajnih postopkov, kot so razvidni iz objav v bazi podatkov Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES, Objave v postopkih zaradi insolventnosti). V poštev so prišle objave v obdobju od vključno oktobra do vključno decembra 2018.

Objave v zgoraj navedeni bazi so za določen stečajni postopek za nazaj na voljo samo za določen čas, tako da pri postopkih, ki trajajo zelo dolgo časa, lahko pride do tega, da podatki, ki so na voljo, niso celoviti, kar bi lahko vplivalo na pravilnost rezultatov. To velja npr. za stečajni postopek zoper družbo TAM GOSPODARSKA VOZILA MARIBOR proizvodnja, trgovina in storitve d.o.o. (v nadaljevanju »TAM«), pri kateri je stečajni postopek trajal od l. 1996, podatki pa niso na voljo za celotno obdobje stečaja. Ni npr. razvidno, koliko procesnih dejanj je bilo opravljeno.

Dodatno moram omeniti, da imajo upravitelji zelo različne kriterije in načine pri poročanju, zato je včasih težko najti »skupne imenovalce«. Navedeno je razvidno tudi iz tabele, saj so v njej določena mesta pri posameznem stečaju prazna, saj podatkov v razpoložljivih objavah ni bilo na voljo.

V zvezi s tem bi bilo verjetno primerno, da ministrstvo, pristojno za pravosodje, izda navodilo za enotne kategorije in kriterije poročanja, kar bi zagotovo izboljšalo sedanje stanje in omogočilo bolj kvalitetne analize vnaprej.

Rubrike: družbe, matična številka, statusna oblika družbe.

Navedenih je vseh 120 pregledanih stečajnih postopkov. Prvi dve koloni služita predvsem natančni identifikaciji stečajnih dolžnikov. V koloni statusna oblika družbe pa so posebej povzete samo statusne oblike pregledanih družb. Od 120 pregledanih družb je 117 s statusno obliko »d.o.o.«, eno društvo (Združenje za promocijo Bizeljskega) in dve ustanovi (Ustanova - ekošola kot način življenja in Mat kultra - ustanova za širjenje kulture). Zanimivo je, da med 120 družbami ni niti ene delniške družbe. Razlog je mogoče v tem, da imajo delniške družbe praviloma višji kapital, kar omogoča npr. odpis terjatev v breme kapitala in večjo kontrolo nad poslovanjem. Ne nazadnje pa je delniških družb bistveno manj kot družb z omejeno odgovornostjo.

Rubrika: Otvoritvena bilanca po čl. 294 ZFPPIPP + Rubrika prijavljene terjatve

Zneski so povzeti iz predhodno navedene baze AJPES, ki pa jih pridobi iz poročil upraviteljev. Rubrika vsebuje tudi kratko značilnost konkretnega postopka (neznatna stečajna masa, ni premoženja...)

V 120 primerih stečajev je bilo prijavljeno skupaj za 287.181.168,15 EUR terjatev. Navedeno pomeni, da je v povprečnem pregledanem stečajnem postopku bilo prijavljenih za 2.393.176,40 EUR terjatev.

Upoštevati pa je potrebno, da je v bazi pregledanih zadev tudi stečaj TAM-a, v katerem je bilo prijavljenih terjatev 143.743.541,12 EUR. Brez upoštevanja tega stečaja bi bil skupni znesek prijavljenih terjatev skoraj natančno razpolovljen in bi znašal 143.437.627,03 EUR, vrednost terjatev povprečnega od 119 preostalih stečajev pa bi znašala 1.205.358,21 EUR.

Dodatno pa je seveda potrebno upoštevati, da v kar 30 primerih sploh ni bilo prijavljenih terjatev. Razlog je največkrat ta, da stečajna masa ni zadoščala niti za pokritje stroškov stečajnega postopka. Ob tem ponavljam že navedeno neenotnost pri poročanju upraviteljev – nekateri navedejo število in znesek prijavljenih terjatev, drugi pa nič.

Ob upoštevanju podatka v zgornjem odstavku bi povprečna vrednost prijavljenih terjatev v zadevah znašala 25% več.

Pregledal sem tudi, koliko je večjih stečajev, pri čemer sem kot kriterij vzel stečaje z višino prijavljenih terjatev 10 mio UER ali več. Takšni stečaji so v obravnavani bazi le štirje, z višinami od 13.817.011,00 EUR do 143.743.541,12 EUR.

Postavil sem še dodatni prag, in sicer, pri koliko stečajih prijavljene terjatve presegajo višino 1 mio EUR. Takšnih zadev je v pregledu 120 stečajev 23, kar predstavlja 18,3% analiziranih stečajev.

Rubrika: število prijavljenih terjatev

Skupaj v 120 primerih je bilo prijavljenih 1165 terjatev, kar znaša povprečno 9,71 terjatve po zadevi. Upoštevati pa je potrebno, da v 37 primerih iz predloženih dokumentov število

prijavljenih terjatev ni razvidno. Če torej upoštevamo samo tiste zadeve, kjer je število terjatev opredeljeno, pa znaša povprečno število terjatev po zadevi 14,03.

Rubrika: število procesnih dejanj

Skupaj je bilo v vseh zadevah javljenih 3657 procesnih dejanj, povprečno 30,48 po zadevi, pri čemer je potrebno upoštevati, da je teh dejanj z upoštevanjem dolgotrajnih stečajnih postopkov lahko samo več, vendar podatki več niso na voljo zaradi časovne omejenosti objav v AJ PES.

Rubrika: kakšna so bila procesna dejanja

Število procesnih dejanj je različno glede na zahtevnost in trajanje postopka. V tej koloni nisem izpolnil vseh rubrik. Kjer je šlo za rutinska, tipična opravila, običajna za stečajne postopke in neodvisna od obstoja stečajne mase, jih nisem posebej zabeležil v razpredelnici.

Rubrika: višina nagrade

Nagrade upraviteljem v 120 pregledanih zadevah so znašale skupaj 592.896,08 EUR, kar znese povprečno 4.940,80 EUR po zadevi.

V tem primeru večkrat omenjeni TAM ne predstavlja tako ekscesne vrednosti, saj je skupna nagrada znašala 102.772,86 EUR, kar ob polovici vrednosti vseh prijavljenih terjatev predstavlja le 17,33% vseh nagrad. Iz tega je mogoče zaključiti, da je bila omejitev nagrad v ekscesno velikih stečajih uspešna, še posebej, če upoštevamo, da je navedeni stečajni postopek trajal od l.1996, zamenjali pa so se trije upravitelji.

Kar v 85 primerih so upravitelji prejeli le zakonsko določeno minimalno nagrado v višini 1.213,11 EUR z DDV ali celo manj, v kolikor niso zavezanci za DDV. Iz tabele je namreč razvidno, da v kar nekaj primerih DDV ni bil odmerjen. Navedeno si lahko razlagamo tako, da nekateri upravitelji, ki ne opravljajo še kakšne druge dejavnosti in ki jih žreb ne določi kot upravitelje stečajev večje vrednosti, s svojimi prihodki ne dosežejo niti praga, nad katerim bi bili zavezani k plačevanju DDV.

Opažam pa, da razmerje med nagradami izgleda za upravitelje nekako najugodnejše pri stečajih, kjer prijavljene terjatve presegajo 1 mio EUR, ni pa znesek prijavljenih terjatev ekstremno visok. Takšni primeri so npr. pod št. 29, 57, 68, 88 in 107 v tabeli, vendar pa pri vseh teh primerih opažam, da je bilo opravljeno nadpovprečno število procesnih dejanj.

6. ZAKLJUČEK

Namen te naloge je bil ugotoviti, kakšni so dejansko, v praksi, zaslužki stečajnih upraviteljev.. Pri tem sem bil, vsaj na začetku, pod vtisom poročanja medijev o »eksczesnih nagradah stečajnih upraviteljev«. V nalogi sem se ukvarjal s pravno teorijo v zvezi s stečajem, pravno ureditvijo nagrad stečajnih upraviteljev, statističnimi podatki o stečajnih postopkih in nagradah upraviteljem.

Nagrade upraviteljev sem preveril na vzorcu 120 končanih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami, pridobljenih iz AJPES-a in na podlagi tega ugotovil, da nagrade v večini primerov sploh niso visoke, v tistih primerih, kjer pa so te višje, pa gre za kompleksnejše postopke, ki so zahtevali tudi več napora in dela upraviteljev, tako, da o eksczesih pri nagradah ne moremo govoriti.

Ugotavljam, da so zadnje spremembe predpisov o nagradah upraviteljem učinkovito omejile višino nagrad v primerih stečajev v posebno velikih podjetjih, kjer sta običajno tako stečajna masa kot število prijavljenih terjatev zelo visoki.

Do večjih stečajev je v preteklosti prihajalo predvsem po osamosvojitvi Slovenije, ko so nekatera podjetja - giganti izgubila jugoslovanski trg in je bil nad njimi posledično uveden stečajni postopek.

Dogodki v času od zadnje svetovne gospodarske krize, ki se je v Slovenije močno manifestirala od leta 2009 dalje, kažejo, da nad večjimi podjetji, ki so v težavah, skoraj več ne pride do uvedbe stečajnega postopka. Znani so primeri družb oziroma skupin Cimos, Mercator, Trimo in Tuš. V nobenem izmed navedenih primerov ni bil uveden stečajni postopek. Očitno so upniki ugotovili, da bo zanje ugodnejši drugačen način poplačila, saj je bila le v primeru Cimosa uvedena prisilna poravnava, pri vseh drugih pa so bile terjatve prestrukturirane v izvedsodnih postopkih. To je mogoče tudi posledica slovenskega zakonskega okvira, ki ne dopušča več manevrskega prostora upnikom.

Iz navedenega lahko zaključimo, da v relativno nespremenjenih gospodarskih razmerah ni pričakovati večjega števila t.i. velikih stečajev. Tudi v takšnih primerih pa omejitev nagrad v

pravilniku zagotavlja, da nagrade ne bodo ekscesne. V teh velikih stečajih pa je na nek način pravilno, da upravitelji dobijo višje nagrade, saj gre za dolge in komplicirane postopke z veliko udeleženci.

Problem pri veljavni ureditvi je tudi, ker količina in kvaliteta dela posameznega stečajnega upravitelja ne vplivata na višino nagrade. Da bi nagrade upraviteljev bolj odražale vložen napor upraviteljev, bi bila lahko dodatna kriterija za določitev nagrad število opravljenih procesnih dejanj v povezavi z njihovo zahtevnostjo. Vendar bi bilo v praksi takšno ugotavljanje lahko težavno in arbitrarno, ker bi lahko šlo tudi za subjektivne ocene odločevalca.

Glede na vse navedeno zaključujem, da je veljavna ureditev, ki ureja način določanja nagrad stečajnim upraviteljem, ustrezna.

7. LITERATURA IN VIRI:

7.1. Viri

7.1.1. Knjige (monografije):

- Cepec Jaka, ANATOMIJA KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA: PRIMERJALNO-PРАВNA IN PРАВNO-EKONOMSKA ANALIZA TEMELJEV KORPORACIJSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA, Univerza v Ljubljani Ekonomska fakulteta, Ljubljana 2016
- Cepec Jaka, OGLEDALO SLOVENSKEGA INSOLVENČNEGA PRAVA: PРАВNO-EMPIRIČNA ANALIZA UČINKOVITOSTI INSOLVENČNIH POSTOPKOV NAD GOSPODARSKIMI DRUŽBAMI V SLOVENIJI, Univerza v Ljubljani Ekonomska fakulteta, Ljubljana 2016
- Cooter Robert, Ulen Thomas, EKONOMSKA ANALIZA PRAVA, Časnik Finance, Ljubljana 2005
- Hart Oliver, DIFFERENT APPROACHES TO BANKRUPTCY, Harvard University, 1999
- Jensen, Meckling, THEORY OF THE FIRM: MANAGERIAL BEHAVIOR, AGENCY COSTS AND OWNERSHIP STRUCTURE, Harvard Business School, 1976
- Cabrillo Francisco, Depoorter Ben W. F., BANKRUPTCY PROCEEDINGS, University of Ghent, Faculty of Law, 1999

7.1.2. Zborniki člankov, dela, ki so sestavljena iz samostojnih enot

- Novak Krajšek Darja, SLABOSTI UREDITVE NAGRAJEVANJA STEČAJNIH UPRAVITELJEV PO UVELJAVITVI ZFPPIPP, 3. dnevi insolvenčnega prava, 2010, str.37-44. Portorož:Planet GV
- SODNA STATISTIKA 2015, Ministrstvo za pravosodje, Ljubljana 2015, URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf
- SODNA STATISTIKA 2016, Ministrstvo za pravosodje, Ljubljana 2016, str.96,97 URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/mp.gov.si/novice/2017/april_2017/maj_2017/BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2016.pdf
- SODNA STATISTIKA 2017, Ministrstvo za pravosodje, Ljubljana 2018, str.98,99 URL: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/180323_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2017.pdf

7.3. Predpisi ali splošni akti

- ZAKON O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU, Uradni list RS, št. 126/2007, 40/2009, 59/2009, 52/2010, 106/2010 - ORZFPPIPP21, 26/2011, 47/2011- ORZFPPIPP21-1, 87/2011- ZPUOOD, 23/2012- odl. US, 48/2012- odl. US, 47/2013, 100/2013, 10/2015- popr., 27/2016, 31/2016- odl. US, 38/2016 - odl. US, 63/2016- ZD-C,30/2018- ZPPDID, 54/2018- odl. US, ZFPPIPP
- PRAVILNIK O TARIFI ZA ODMERO NAGRADE UPRAVITELJA V POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNE LIKVIDACIJE TER STROŠKIH, Uradni list RS, št. 91/2008, 119/2008, 53/2009, 92/2014
- SPLOŠNA UREDBA 1346/2000/EC O INSOLVENČNIH POSTOPKIH(EC INSOLVENCY REGULATION) z dne 29.5.2000
- UREDBA(EU) 848/2015 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (prenovitev)- uporaba večine določb od 26/6/2017

7.4. Viri na medmrežju (internetu)

- Kos Suzana, Mihajlović Novica: ZASLUŽKARJI NA STEČAJNIH POGORIŠČIH, URL: <https://www.delo.si/ozadja/zasluzkarji-na-stecajnih-pogoriscih.html> (3.12.2018)
- Cepec Jaka; Grajzl Peter; Zajc Katarina: DEBT RECOVERY IN FIRM LIQUIDATIONS : DO LIQUIDATION TRUSTEES MATTER ?, URL:http://www.econ.unipg.it/files/generale/WP_2016/WP_24_2016_Cepec.pdf (4.11.2018)
- Cepec Jaka, Kovač Mitja: CARROTS AND STICKS AS INCENTIVE MECHANISMS FOR THE OPTIMAL INITIATION OF INSOLVENCY PROCEEDINGS«, URL: (<http://www.eaco.eu/wp-content/uploads/2016/06/cepec-kovac.pdf>) (27.12.2018)